

LOHJAN KESKUSTAN RAKENNUSINVENTOINTI 2007

Lohjan kaupunkisuunnittelukeskus
Katariina Ockenström

27.2.2008

Sisällys

Esipuhe	3	Inventoidut yksittäiset kohteet	72
Työn sisältö ja tavoitteet	3	Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset	73
Suojelutilanne	3	Paikallishistoriallisesti arvokkaat rakennukset	77
Arvottamisen kriteerit	4		
Numeroarvioinneissa käytettyjä perusteluita	5	Lähteet	82
Maankäytön ja asemakaavoituksen historiaa	6	Liitteet	83
Alueen varhainen kehitys	6	Liite 1	Vuoden 2007 inventointiluettelossa olevat kohteet osayleiskaava-alueella
Lohjannummen taajaväkinen yhdyskunta	7	Liite 2	Aluenumerot-kartta: <i>Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet</i>
Kauppalan asemakaava 1931	8	Liite 3	Inventointialueen kartta: <i>Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet ja rakennukset</i>
Asemakaavamuutoksia 1940-1970-luvuilla	10	Liite 4	Kartta: <i>Inventoidut kohteet kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla</i>
Inventoidut kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet	12	Liite 5	Kartta: <i>Inventoidut yksittäiset kohteet</i>
1. Vanhan kouluaukion ympäristö	15	Liite 6	Kartta: <i>Nykyisen tieverkoston historialliset kerrostumat</i>
2. Torin ympäristö	20		
3. Kortteli nro 36	22		
4. Ahtsalmen kaupunginosan pienkerrostalot, korttelit 31, 33, 44, 219	26		
5. Kullervonkadun ympäristön pientaloalue	30		
6. Suurlohjankadun ympäristön kerrostalokorttelit	32		
7. Ristahteen pientaloalue	36		
8. Amerikankadun pientalot	38		
9. Rantakantti	42		
10. Pääterveysasema	44		
11. Porlan kalanviljelylaitos	48		
12. Länsi-Louhenkadun ympäristön pientaloalue	50		
13. Entisen rajavartioston alue	54		
14. Tehtaan virkailijoiden asuintalot	58		
15. Tehtaankadun ja Paikkarinkadun ympäristö, asuinkerrostalot	62		
16. Pohjolankadun ympäristön asuinrakennukset	66		
17. Karstuntien asuintalot	70		

Esipuhe

Lohjanjärven ja harjun väliselle alueelle rakennut Lohjan keskusta on kaupungin toiminnallista ydinaluetta. Kaupunkirakenteeltaan ja rakennuskulttuuriltaan monikerroksisen alueen vanhimpia kerrostumia ovat keskiajalla muotoutuneet kyläasutus ja maantieverkosto, jotka näkyvät osittain edelleen maisemassa keskiaikaisen Pyhän Laurin kirkon ohella. 1900-luvun alkuun mennessä rakentuneesta kaavoittamattomasta kyläasutuksesta on jäljellä muutamia esimerkkejä. Keskusta-alueen nykyistä kaupunkikuvaa leimaavat kuitenkin useat eri kaavavaiheet, joista vanhimmat ovat 1920-luvulta. Kylämäinen asutus on korvautunut vähitellen tehokkaammalla rakentamisella.

TYÖN SISÄLTÖ JA TAVOITTEET

Lohjan keskusta-alueen rakennusinventointi on vireillä olevan keskustan osayleiskaavan taustaselvitys. Syksyllä 2007 toteutetun inventoinnin tarkastelualueena toimii osayleiskaava-alue, johon kuuluvat ydinkeskustan lisäksi Aurlahden, Pappilan, harjun ja Porlan väliset alueet. Lohjan kaupunkisuunnittelukeskuksen tilaaman inventoinnin on laatinut arkkitehti Katariina Ockenström. Työtä ovat ohjanneet kaupunginarkkitehti Katariina Haigh, vs. kaupunginarkkitehti Miia Ajo, museonjohtaja Eero Ahtela ja Länsi-Uudenmaan maakuntamuseon rakennustutkija Johanna Björkman.

Inventoinnin tarkoituksena on selvittää osayleiskaava-alueen kulttuuriympäristöarvot ja tutkia niiden säilyttämisedellytyksiä. Työssä tarkastellaan nykyisen rakennuskannan suhdetta keskustan alueen historiallisiin kerrostumiin. Inventoinnin avulla on pyritty löytämään kaupunkikuvan ja paikallishistorian kannalta merkittävimmät rakennukset ja alueet. Työssä on tutkittu myös

keskustan kaavavaiheiden rakennustaiteellisia tavoitteita, niiden toteutumista ja kaupunkikuvan säilyneisyyttä.

Lohjan keskusta-alueen rakennusinventointi koostuu alueen maankäytön historian tutkimuksesta, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden kuvauksesta sekä yksittäisten rakennusten kuvauksesta. Työ ei ole osayleiskaava-alueen kokonaisinventointi vaan inventoitavat kohteet on valittu vuoteen 1979 mennessä rakennetusta rakennuskannasta. Tätä uudemmat rakennukset on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Alueen vanhin ennen sotia rakennettu rakennuskanta on inventoitu jo 1980-luvulla, ja näiden kohteiden tiedot on päivitetty vuonna 2007 julkaistuun Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluetteloon. Nyt inventoidut kohteet edustavatkin etupäässä 1940-1970-lukujen rakentamista. Joukossa on kuitenkin myös vanhempia aiemmin tutkimattomia rakennuksia.

Inventointialueelta on nostettu esiin kulttuurihistoriallisesti merkittävimmät alueet, joiden maankäytön historia, kaavavaiheet ja tärkeimmät rakennukset on tutkittu. Keskusta-alueelta on osoitettu myös merkittävimpien alueiden ulkopuolisia rakennuksia, joilla on kulttuurihistoriallisia arvoja. Aluerajauksia on inventointialueella kaikkiaan 17. Rajausten sisäpuolisia, tämän tutkimuksen yhteydessä inventoituja kiinteistöjä on kaikkiaan 56. Yksittäisiä alueisiin kuulumattomia inventointikohteita on 24.

Rakennustutkimus perustuu arkistotutkimukseen, kenttätööhön ja haastatteluihin. Kohteista on kerrottu perustiedot kuten osoite, kiinteistötiedot, rakennusvuosi ja suunnittelija. Kohteista on pyritty selvittämään myös merkittävät muutokset ja käyttötarkoitukset sekä niihin liittyvä historia. Myös kohteiden nykytilannetta ja suhdetta

ympäristöön on tarkasteltu. Inventoidut rakennukset on valokuvattu. Alueet ja rakennukset on sijoitettu kartalle.

Inventointityön pääasiallisina lähteinä ovat olleet Lohjan kaupungin rakennusvalvonnan piirustusarkistot, kartta- ja kaava-arkisto sekä paikatietoaineistot. Tutkimustyössä on hyödynnetty myös Lohjan museon historiallista kuva-arkistoa, etenkin viistoilmakuvia ja kaupunkinäkymiä 1910-luvulta lähtien.

SUOJELUTILANNE

Keskustan osayleiskaava-alueella olevista kohteista vain pieni osa on suojeltu joko laila tai asemakaavoilla. Rakennussuojelulailalla on suojeltu arkkitehti Oiva Kallion suunnittelema funktionalistinen Luoman talo vuodelta 1932. Kirkkolailla on suojeltu keskiaikainen Pyhän Laurin kirkko sekä kirkkotarhassa olevat rakennukset ja rakenteet.

Asemakaavalla suojeltuihin kohteisiin lukeutuvat vanhimmat asuinrakennukset Ristahteen, Rantakantin ja Ahtsalmen pientaloalueilla, Keskusaukolla olevat Puu-Anttila ja Anttilan vanha renkitupa sekä Karjalohjankadun varrella olevat kaksi 1920-luvun asuinrakennusta. Säilytettäväksi kulttuurihistoriallisiksi arvokkaiksi alueiksi on asemakaavassa osoitettu lisäksi, Pappilan ja Lindkullan pihapiirit sekä vuonna 1950 rakennettu seurakuntatalo lähiympäristöineen.

Inventointialueen pohjoisosassa on valtakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin ympäristöihin kuuluva alue "Lohjan keskiaikainen kirkko ympäristöineen", joka käsittää kirkon ja hautausmaan lisäksi seurakuntatalon ja Iso-Pappilan ympäristöt sekä kirkon eteläpuolella olevat korttelit 23 ja 103.

ARVOTTAMISEN KRITEERIT

Kohteet on arvotettu inventointityön yhteydessä syksyllä 2007. Arvottaminen perustuu kenttätö-
hön ja arkistotutkimukseen.

Inventointialueelta on rajattu 17 kulttuurihistori-
allisesti arvokasta aluetta, joilla on merkittäviä
kaupunkikuvallisia ja historiallisia arvoja. Näiltä
alueilta on nostettu esiin yksittäisiä rakennuksia,
jotka on määritetty joko kulttuurihistoriallisesti
erityisen arvokkaiksi tai kyseisen alueen kannal-
ta merkittäviksi kohteiksi.

Inventointialueelta on tutkittu lisäksi 24 edel-
lä mainittuihin alueisiin kuulumatonta yksittäis-
tä rakennusta, jotka on määritetty joko kulttuu-
rihistoriallisesti tai paikallishistoriallisesti arvok-
kaiksi.

Sekä alueista että yksittäisistä rakennuskohteis-
ta on arvotettu neljä arvoluokkaa – arkkitehtoni-
nen arvo (A), historiallinen tai kulttuurihistorialli-
nen arvo (H), säilyneisyys (S) sekä maisemal-
linen tai ympäristöllinen arvo (M). Arvoluokkien
määrittely perustuu vakiintuneeseen inventoin-
tien kriteeristöön.

Kullekin arvoluokalle on inventoinnissa annettu
numeroarvo 1-4, jossa 1 on korkein arvo. Nume-
roarviointi on laadittu ensisijaisesti maankäy-
tön suunnittelun tarpeisiin ja se soveltuu inven-
tointialueeseen kuuluvien kohteiden keskinäi-

seen vertailuun. Numeroarvioinnissa on sovel-
lettu Tammissaaren Knipnäs-inventoinnin yhtey-
dessä luotua arviointimenetelmää (Arkitektbyrå
Stephan Horn Ab 2005).

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden
arvotuksessa on tarkasteltu alueita kokonaisuuk-
sina. Kaikkien aluerajaukseen kuuluvien raken-
nusten ominaispiirteet vaikuttavat arvoluokil-
le annettuihin numeroarvoihin. On huomioitava,
että alueisiin kuuluvat yksittäiset rakennukset
voivat olla arvoltaan korkeampia tai matalampia
kuin kokonaisuudelle annettu numeroarvo.

Mikäli aluerajausten sisäpuolella on aiemmin
inventoituja, Lohjan rakennetun kulttuuriympäris-
tön inventointiluettelossa (2007) olevia kohteita,
on näille kohteille annettu kartoissa joko kulttuu-
rihistoriallinen tai paikallishistoriallinen arvo.

Lohjalla 27.2.2008

Katariina Ockenström, arkkitehti

Numeroarvioinnissa käytettyjä perusteluita:

Arkkitehtoninen arvo (A)

- 1 arkkitehtuuri yksityiskohtineen on erittäin harkittua ja viimeistelyä / edustava esimerkki tietyistä rakennustyyppistä / hyvin säilynyt oman aikakautensa rakentamistapaa kuvaava esimerkki
- 2 edustaa hyvää rakentamistapaa / toiminnallisesti ja rakennustaiteellisesti tasapainoinen kokonaisuus / rakentamisaikansa tai talotyyppinsä edustava esimerkki
- 3 arkkitehtoninen arvo on vähäinen / muutokset ovat laskeneet rakennustaiteellista arvoa
- 4 ei erityistä arkkitehtonista arvoa

Historiallinen ja kulttuurihistoriallinen arvo (H)

- 1 edustaa alueen vanhinta rakennuskantaa / liittyy kaavoituksen tai ympäristön rakentumisen historiaan / kertoo yhteiskuntahistorian tai talous- ja sosiaalishistorian ilmiöistä / liittyy merkittävällä tavalla paikallishistoriaan
- 2 paikallishistorian kannalta merkittävä rakennus
- 3 liittyy paikallishistoriaan
- 4 ei erityistä kulttuurihistoriallista tai historiallista arvoa

Säilyneisyys (S)

- 1 julkisivut ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan / tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu alkuperäisasuun
- 2 rakennus tai alue on säilynyt osin alkuperäisessä asussaan
- 3 rakennuksessa tai alueella on tehty runsaasti muutoksia
- 4 alkuperäisasu on tuhoutunut

Maisemallinen ja ympäristöllinen arvo (M)

- 1 kaupunkirakenteen, kaupunkikuvan tai maiseman kannalta olennainen rakennus tai alue / luonteenomainen osa kokonaisuutta / tärkeä maamerkki
- 2 ympäristöön hyvin sopiva rakennus tai alue
- 3 lähiympäristön kannalta ongelmallinen rakennus tai alue
- 4 ei sovellu lähiympäristöönsä

Maankäytön ja asemakaavoituksen historiaa Lohjan keskusta-alueella

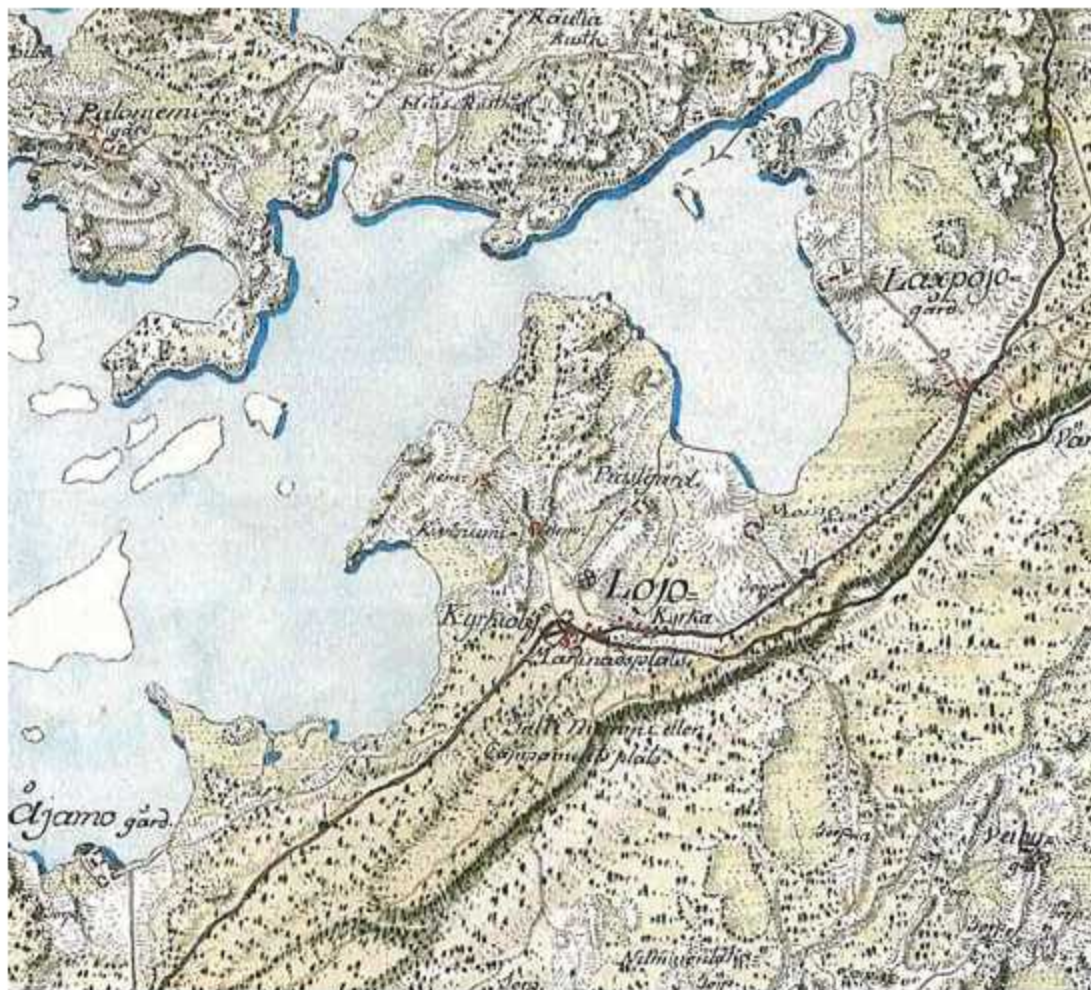
ALUEEN VARHAINEN KEHITYS

Lohjan kaupungin keskusta on rakentunut keskiajalta lähtien Lohjanjärven ja harjun väliselle alueelle Kiviniemen kylän maille. Alueen halki on kulkenut mahdollisesti jo 1300-luvulla rakennettu Raaseporin ja Hämeenlinnan välinen maantie, jonka linjaus noudatti nykyisellä keskusta-alueella olevia Laurinkadun ja Suurlohjankadun linjauksia. Maantie haarautui etelämpänä nk. Virkalan ristin kohdalla Suuresta Rantatiestä kohti Pyhän Laurin kirkkoa.

Kirkonmäestä muodostui tiettävästi jo 1200-luvulta lähtien Länsi-Uudenmaan pohjoisosan tärkein kauppapaikka, jossa pidettiin säännöllisiä markkinoita. Kiviniemen kylässä oli keskiajan lopulla viisi maatilaa. Monkolan, Hakaskytän ja Anttilan tilakeskukset sijaitsivat kirkon lähetyvillä nykyisen Karstuntien alkupäässä. Kauempana niiden luoteispuolella olivat Kiviniemen tila (Skräddars) ja kappalaisen pappila (Lindkulla). Lohjan Iso-Pappila sijaitsi jo keskiajalla nykyisellä paikallaan kirkon pohjoispuolella.

Eri alojen ammatinharjoittajia asettui vähitellen Lohjankylään. Vanhin käsityöläisasutus sijoittui markkinapaikan itäpuolelle ja Nummelle johtavan maantien varteen. Kylän kasvu käynnistyi 1860-luvulla, kun maaseudun kauppapuotien perustaminen sallittiin. Kylään saatiin myös apteekki ja postikonttori. Kansakoulu aloitti toimintansa vuonna 1870. Oman leimansa kylälle antoi vuodesta 1882 lähtien pieni varuskunta, Lohjan reservikomppania, joka sijaitsi nykyisten Laurinkadun ja Kauppakadun kulmauksessa.

Lohjankylä oli rakentunut 1900-luvun alkuun mennessä epäsäännöllisesti sijoittuneiden

Ote kuninkaankartasta vuodelta 1783. Pitäjän halki kulkevat maantiet risteävät kirkon eteläpuolella. Alanen 1989.

Lohjankylän kartta vuodelta 1916. LM 748

Näkymä kirkolta Laurinkadulle päin vuodelta 1917-1928. LM 482

puutalojen muodostamaksi kyläksi. Mikään asemakaava tai rakennusjärjestys ei ollut ohjannut kylän rakentamista. Muusta rakennuskannasta korkeampina erottuivat 1400-luvun lopulla rakennettu harmaakivikirkko ja sen läheisyydessä olleiden Anttilan, Monkolan ja Hakaskytän tilojen kaksikerroksiset päärakennukset.

Laakspohjan kartanon omistaja kamariherra Hjalmar Linder ryhtyi kehittämään Lohjankylää 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Linder vuokrasi kylän alueelta ostamiaan Anttilan, Hakaskytän ja Monkolan maita asuin- ja liiketonteiksi. 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä Lohjankylän kauppapaikasta ja palvelukeskuksesta kehittyi myös teollisuustaajama, kun Linder perusti Pitkäniemeen selluloosatehtaan ja siihen kuuluvan työläiskaupunginosan nk. Trallalan.

LOHJANNUMMEN TAAJAVÄKINEN YHDYSKUNTA

Vuonna 1911 senaatti määräsi Lohjankylästä muodostettavan Lohjannummen taajaväkisen yhdyskunnan. Sillä tarkoitettiin maalaiskuntaan kuuluvaa tiheästi asuttua aluetta, jolla oli rajoitettu itsehallinto. Kylässä oli tuolloin lähes 2000 asukasta Pappila mukaan lukien.

Yhdyskunnan varsinainen suunnittelu käynnistyi vuonna 1919, jolloin Lohjan kunta osti pääosan Lohjankylän taajamaa muodostaneet Monkolan, Hakaskytän ja Anttilan tilat itselleen. Jo vuonna 1916 oli laadittu ehdotus yhdyskunnan rakennusjärjestykseksi, jonka mukaan yhdyskunta tuli jakaa rakennussuunnitelmana palvelevassa kartassa osiin, kortteleihin ja tontteihin. Rakennusjärjestyksessä määrättiin teiden, katujen ja

yleisten paikkojen perustamisesta ja kunnossa-pidosta. Rakentamisen ohjauksella pyrittiin etenkin paloturvallisuuteen.

Vuonna 1920 maalaisyhdyskunnille ja kauppa-loille tuli mahdolliseksi saada valtion kustanta-man arkkitehdin suunnittelema ensimmäinen asemakaavaehdotus. "Lohjan kylän asema-kaavan" laati Helsingin asemakaava-arkkitehti Birger Brunila. Vuonna 1921 vahvistettu kaava käsitti lähes kokonaan Lohjan kunnan omistamat Monkolan, Hakaskytän ja Anttilan tilat sekä osia Kiviniemen tilasta. Keskustan alueella olemassa olleet puurakennukset säilytettiin suunnitelmas-sa. Noin 550 asuntotonttia erotettiin asemakaa-van perusteella itsenäisiksi. Uusia asuinalueita osoitettiin Nummentaustaan ja Aurlahteen.

KAUPPALAN ASEMAKAAVA 1931

Kiviniemen kylästä sekä Pappilan, Moisio ja Ojamon yksinäistiloista muodostettiin vuon-na 1926 Lohjan kauppalan alueelle, oli asemakaavaa uudistettava. Uuden asemakaa-van laatiminen annettiin jälleen arkkitehti Birger Brunilan tehtäväksi.

Vuonna 1929 valmistuneessa ja vuonna 1931 hyväksytyssä Lohjan kauppalan asemakaavas-sa osoitettiin keskusta-alueelle suuria umpinai-sia kortteleita, joiden sisäosiin jäivät piha-alueet. Keskustan rakennukset saivat kaavan mukaan olla enintään nelikerroksisia. Ydinkeskustan ulkopuolelle osoitettiin kaavassa puutarhatontte-ja, joiden asuinrakennukset saivat olla enintään kaksikerroksisia.

Arkkitehti Birger Brunilan laatima Lohjan kauppalan asemakaava vuodelta 1929.

Puutalovaltaisen kauppalan
ensimmäiset kivistrakennukset
kohosivat Laurinkadun varrelle.
Ilmakuva 1930-luvulta. LM
3298

Kaava tukeutui kirkon eteläpuolella olemassa olleeseen katuverkostoon. Katulinjoja pyrittiin kuitenkin paikoin suoristamaan ja saamaan aikaan yhtenäisiä reittejä. Säteittäiskatuja suunniteltiin Karstuntien, Asemakadun ja Tytyrinkadun risteykseen sekä Kouluaukion ympäristöön. Monumentaalisia katujen pääteaiheita suunniteltiin mm. toteutuneen Harjulan seuratalon kohdalle. Harjun rinteellä ollutta pientaloasutusta sekä Trallalan työväen asuntoalue sisällytettiin kaavaan. Myös olemassa olleet koulu-, sairaala- ja kasarmirakennukset säilytettiin.

Ydinkeskustan alueella asemakaavan mukaan toteutettiin ainoastaan yksittäisiä rakennuksia. Ainoa umpikortteliajatus mukaileva korttelikonaisuus on pääosin 1960-70-luvuilla rakennettu kortteli nro 36 Suurlohjankadun ja Kauppakadun kulmassa (korttelinumerot kts. liite 3). Keskustan reuna-alueilla, Aurlahden, Ristahteen ja Moision pientaloalueilla on sen sijaan nähtävissä runsaasti piirteitä vuoden 1931 asemakaavasta. Puutarhatontit ja katulinjat ovat toteutuneet pääosin Brunilan suunnitelman mukaisesti.

ASEMAKAAVAMUUTOKSIA 1940-1970-LUVUILLA

Lohjan kauppalaan väkiluku kasvoi voimakkaasti sotien jälkeen 1940-luvun loppupuolella. Erityisesti teollinen rakentaminen vilkastui. Arkkitehti Birger Brunila sai laadittavakseen uusia asuinalueiden asemakaavaehdotuksia harjun länsirinteelle Pengerkadun varrelle sekä Myllylammen ja Neitsytlinnan kaupunginosaan Porlan kalanviljelylaitoksen tuntumaan. Asemakaavoissa pyrittiin ajan hengen mukaisesti luonnonläheiseen ja välttämään omakotirakentamiseen.

1940-luvun lopulla asemakaava ulotettiin myös kauppalaan pohjoisosissa sijaitseville teollisuusalueille ja niiden lähiympäristöön. Brunila suunnitteli Pitkäniemen, Anttilan, Hiidensalmen, Moision, Tytyrin ja Pappilan alueita, joiden asemakaavat vahvistettiin vuonna 1951.

1950-luvulta lähtien kaupunkirakenteen kehitystä leimasivat useat yksittäiset tonttikohtaiset asemakaavamuutokset, mikä johtui mm. liikenteen muuttuneista vaatimuksista. Turun asemakaava-arkkitehti Olavi Laisaari laati vuonna 1956 keskusta-alueelle asemakaavamuutoksen, jossa huomioitiin liikenteen tarpeet mm. katulinjoja leventämällä.

Vuonna 1962 järjestettiin keskustan asemakaavakilpailu, jonka voitti arkkitehtuuritoimisto Mansikka-Salonen-Ylinen. Kilpailuehdotusta mukaileva Jaakko Ylisen laatima asemakaavamuutos vahvistettiin vuonna 1968. Kaavassa katutilaa laajennettiin ja rakennusoikeutta kasvatettiin etenkin ydinkeskustaa ympäröivillä asuinalueilla. Liikekeskustaan suunniteltiin 2-3-kerroksisia asuin- ja liikerakennuksia pääkatujen varsille Kauppakadun ja Nahkurinkadun rajaamiin kortteleihin. Harjun rinteelle Ahtsalmen pientaloalueelle suunniteltiin 2-3-kerroksisia asuin-kerrostaloja. Pääosa Laurinkadusta osoitettiin kaavassa kävelykaduksi.

Vuoden 1968 asemakaavaa mukaillen rakennettiin Ahtsalmen kaupunginosassa sijaitseva pienkerrostaloalue Louhenkadun varrella sekä muutamia liiketaloja Laurinkadun ja Kauppakadun varrella kortteleissa 28, 29 ja 32. Piirteitä kaavasta on nähtävissä asuinrakennusten kortteleissa 14 ja 15 Karnaistenkadun varrella sekä Karnaistenkadun ja Laurinkadun rajaamalla

la alueella kortteleissa 10 ja 11. Myös Suurlohjankadun ja Kontionkadun rajaaman korttelin 51 kaava pohjautuu Ylisen kaavamuutokseen. Muilta osin kaava jäi keskusta-alueella toteutumatta.

1960-luvulla tapahtunut teollisuuden merkittävä kasvu johti keskusta-alueella asunto-olojen kehittämiseen. Asuntotilannetta helpottamaan rakennettiin useita asuntosäästökohteita, joissa olivat osallisina mm. Lohjan Osuuskassa ja Lohjan Säästöpankki. Myös teollisuusyhtiöt rakennuttivat useita asuin-kerrostaloja mm. vanhalle Trallalan alueelle 1970-luvun alussa.

Kauppala sai kaupungin oikeudet vuonna 1969. 1970-luvulla asemakaavat ja asemakaavamuutokset koskivat lähinnä yksittäisiä kortteleita tai tontteja.

Puurakennusten korttelit
muuttuivat vähitellen
tehokkaammin rakennetuiksi.
Keskusta idästä nähtynä 1970-
luvulla. LM 483

Inventoidut kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet

Ilmakuva koillisesta vuodelta 2007.

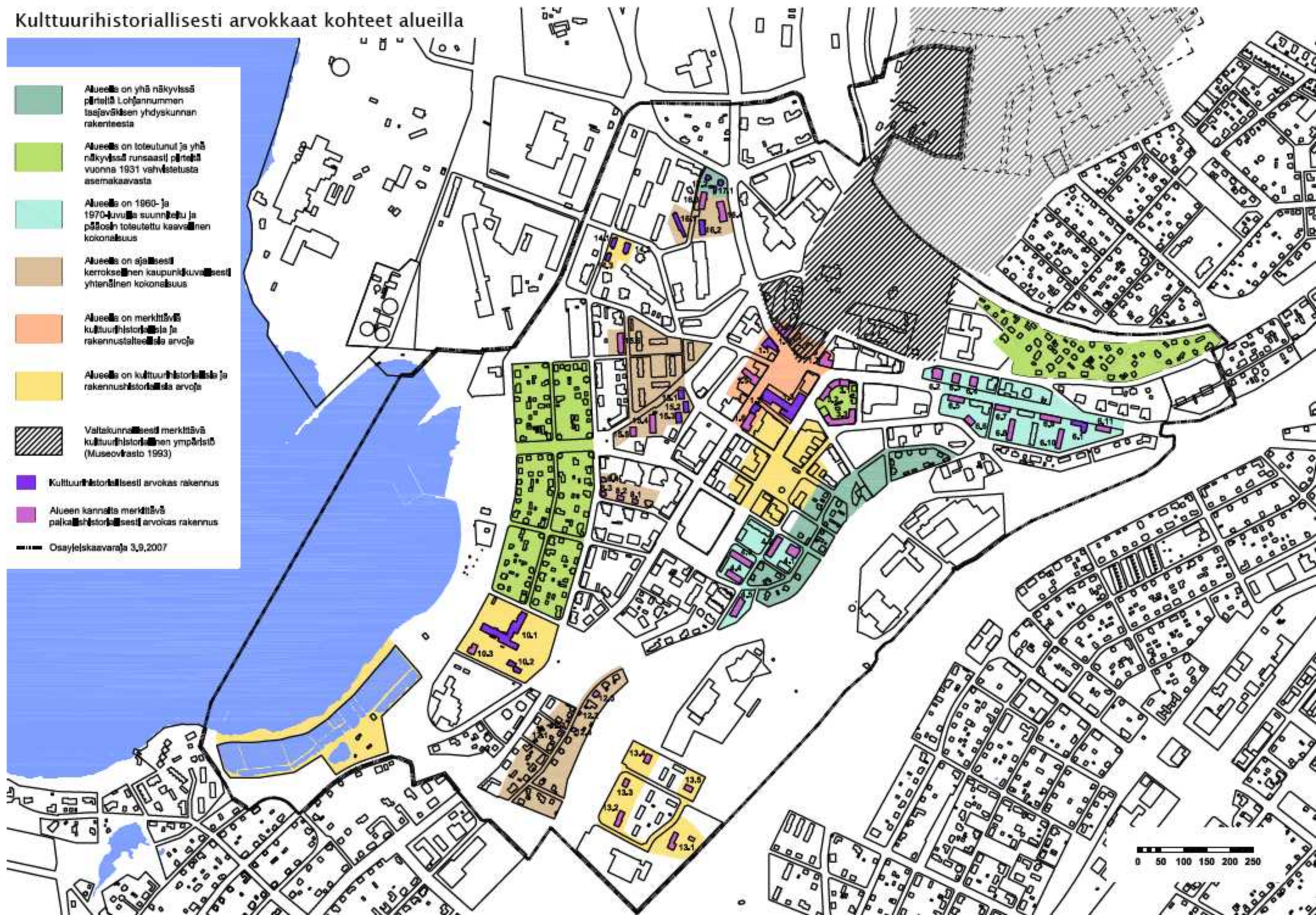
Aluenumerot

- Alueella on yhä näkyvissä pöytäkartan Lohjannummen taajaväestön yhdyskunnan rakenteesta
- Alueella on toteutunut ja yhä näkyvissä runsaasti pöytäkartan vuonna 1931 vahvistetusta asemakaavasta
- Alueella on 1960- ja 1970-luvulla suunniteltu ja pääosin toteutettu kasvava kokonaisuus
- Alueella on ajoittain kerkokselainen kaupunkikuva ja yhtenäinen kokonaisuus
- Alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja
- Alueella on kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja
- Valakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallisen ympäristön (Museovirasto 1993)
- Osayleiskaava-alue 3.9.2007

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet alueilla

- Alueella on yhä näkyvissä
piirteitä Lohjannummen
taajaväestön yhdyskunnan
rakenteesta
- Alueella on toteutunut ja yhä
näkyvissä runsaasti piirteitä
vuonna 1931 vahvistetusta
asemakaavasta
- Alueella on 1960- ja
1970-luvulla suunniteltu ja
pääosin toteutettu kaavallinen
kokonaisuus
- Alueella on ajallisesti
kerroksellisen kaupunkikuva-
yhtenäinen kokonaisuus
- Alueella on merkittävä
kulttuurihistoriallinen ja
rakennustalteen arvo
- Alueella on kulttuurihistoriallinen ja
rakennustalteen arvo
- Valtauksellisesti merkittävä
kulttuurihistoriallinen ympäristö
(Museovirasto 1993)
- Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus
- Alueen kannalta merkittävä
palkittu kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus
- Osayleiskaava-alue 3,9,2007

1. VANHAN KOULUAUKION YMPÄRISTÖ

Alueen sijainti ja kuvaus

Vanha kouluaukio, nykyinen Keskusaukio, sijaitsee keskiaikaisen Pyhän Laurin kirkon lounaispuolella. Aukiolla risteävät pitäjän keskeiset vanhat maantielinjaukset, nykyiset Laurinkatu, Suurlohjankatu ja Karstuntie. Alueella on säilynyt ajallisesti kerroksellinen liike-, pankki- ja koulurakennusten kokonaisuus, johon kuuluu useita kauppakauden (1925-1968) rakennuksia. Rakennuskannan osittaisesta uusiutumisesta huolimatta alueen mittakaava on säilynyt yhtenäisenä. Kaupunkikuvallisesti merkittävän alueen keskellä on 1920-luvun alussa perustettu ja 1960-1970-lukujen vaihteessa laajennettu puisto.

Kaavavaiheet

Kortteleita 21, 22, 23 ja 30 aloitettiin rakentamaan Brunilan laatimaa, vuonna 1931 vahvistettua asemakaavaa mukaillen siten, että asuin- ja liikerakennukset sijoitettiin tiiviisti Laurinkadun varrelle. Katujulkisivuiltaan yhtenäisten korttelien täydennysrakentaminen ei kuitenkaan johtanut asemakaavan mukaisiin umpikortteleihin, ja suunnitelmaan kuuluneet sisäpihat jäivät toteuttamatta.

Alueella ovat voimassa asemakaavat vuosilta 1966 (korttelin 30 länsiosa, korttelit 32 ja 37), 1977 (korttelit 21, 22), 1994 (kortteli 103) ja 2002 (kortteli 23).

Rakennuskannan kuvaus

Alueen rakennuskanta koostui 1800-luvulla matalista puurakennuksista. Niihin lukeutui mm. vuonna 1870 perustetun Suomalaisen kansakoulun rakennus nykyisen Laurinkadun varrella (purettiin v. 1965). 1800-luvun rakennuksista on säilynyt Anttilan tilan vanha renkitupa, joka sijaitsee aukion pohjoislaidalla. Sen vieressä on vuonna 1917 rakennettu ja vuonna 1925 laajennettu entinen yhteiskoulurakennus, nk. Puu-Anttila.

1920-luvulta lähtien puurakennuksia alettiin korvata korkeammilla liike-, toimisto- ja asuinrakennuksilla. Vanhimmat tiilirakenteiset liikerakennukset sijoitettiin Birger Brunilan vuosina 1926-1929 laatiman (vuonna 1931 vahvistetun) umpi-

Vas. Laurinkatu 1940-luvulla.
LM 100

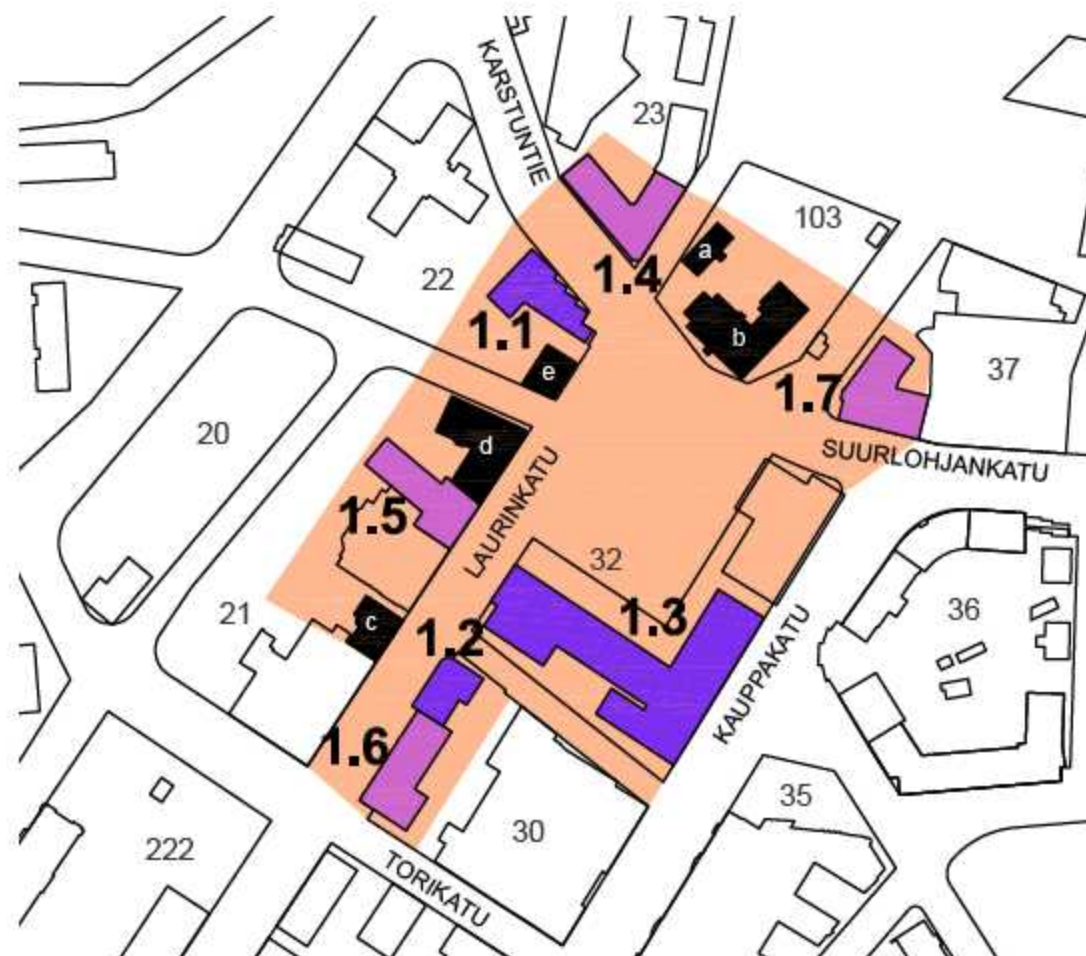
Oik. Kouluaukion puiston
istuttaminen aloitettiin vuosina
1921-1923. LM 3046

kortteleihin perustuvan asemakaavan mukaisesti katuja varsille. Hyvin säilyneitä 1920-luvun lopun liike- ja pankkirakennuksia ovat Laurinkatu 46, Laurinkatu 50 ja Laurinkatu 52. 1920-luvun lopun liike- ja asuinrakennuksiin kuuluu myös Karstuntien ja Laurinkadun kulmauksessa oleva entinen pankkirakennus nk. "Lohjanlinna", jonka julkisivut muutettiin 1980-luvun alussa.

1930- ja 1940-lukujen taitteesta on säilynyt funktionalistinen, rapattu entisen Hotelli Lohjan liikerakennus Laurinkatu 55:ssä.

1950-luvun arkkitehtuuria edustavat Osuusliike Keon rakennus "Anttila" (1956), entinen Säästöpankin päärakennus Laurinkatu 48:ssä (1958), Asunto Oy Laurinlinna (1959) Laurinkatu 53:ssä ja arkkitehti Niilo Kokon vuonna 1959 suunnittelema asuin-, pankki- ja liikerakennus Suurlohjankatu 1:ssä.

1960-luvun pankki-, liike- ja asuinrakennuksia edustavat arkkitehti Tuomas Väyrysen suunnittelema 1-6-kerroksinen entinen Lohjan Osuuskassan päärakennus (1960) sekä arkkitehti Einari Teräsvirran suunnittelema Kiinteistö Oy Lohjan Keskusaukio (1969-1970).

Alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisia arvoja

Aiemmin inventoitu kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus

Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus

Alueen kannalta merkittävä paikallis-historiallisesti arvokas rakennus

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

1.1

Nimi: As. Oy Karstuntie 2, entinen Osuuskassan liike- ja asuintalo
Katuosoite: Karstuntie 2
Kiinteistötunnus: 444-1-22-6
Rakennusvuosi: 1960
Suunnittelija: arkkitehti Tuomas Väyrynen

Hyvin säilynyt rakennus koostuu kuusikerroksisesta asuinsiivestä ja Karstuntien suuntaisesta 1-kerroksisesta matalasta liiketilasivestä. Rakennus on Osuuskassan ensimmäinen asutossäästökohde Lohjalla.

1.2

Nimi: Kiinteistö Oy Laurinkatu 55, Entinen Hotelli Lohja
Katuosoite: Laurinkatu 55
Kiinteistötunnus: 444-1-30-6
Rakennusvuosi: 1939-1940
Suunnittelija: arkkitehti A. A. Henelius

Tiilirakenteinen rapattu hotelli- ja liikerakennus, joka sijaitsee kaupunkikuvallisesti keskeisellä paikalla. Harvoja funktionalismin esimerkkejä Lohjan keskusta-alueella. Rakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ulkoasunsa. Sisätilat on muutettu kauttaaltaan.

1.3

Nimi: Kiinteistö Oy Lohjan Keskusaukio
Katuosoite: Laurinkatu 57
Kiinteistötunnus: 444-1-32-1
Rakennusvuosi: 1969-1970
Suunnittelija: arkkitehti Einari Teräsvirta

Rakennustaiteellisesti merkittävä pankki- ja liikerakennus. Julkisivut on vuorattu vaaleilla klinkkeri-betonielementeillä. Ensimmäisessä kerroksessa oli rakennuspiirustusten mukaan alun perin pankki- ja myymälätiloja, toisessa kerroksessa oli lääkärikeskus, kolmannessa toimi kasvatusneuvola ja Kansaneläkelaitos.

Alueen kannalta merkittävät kohteet

1.4

Nimi: Asunto Oy Lohjan Karstuntie 1, nk. "Lohjan linna"
Katuosoite: Laurinkatu 56
Kiinteistötunnus: 444-1-23-1
Rakennusvuosi: 1929

1920-luvun lopun liike- ja asuinrakennus, jonka julkisivuja ja sisätiloja on muutettu useassa eri vaiheessa. Nk. Tappolan kerrostalon liiketiloissa toimi Lohjan kirjakauppa vuosina 1929-1951. Vuodesta 1951 lähtien ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi SYP:n konttori. Alun perin tiilipinnoitettujen julkisivujen rapattiin tiittävästi 1940-luvun lopulla. Vuonna 1981 julkisivut vuorattiin sileillä messinkilevyillä. Samalla julkisivupintaan lisättiin lämmöneristys. Muutostöiden yhteydessä kuusi-ruutuiset ikkunat on vaihdettu nykyisiksi kaksija-koisiksi ikkunoiksi.

1.5

Nimi: Kiinteistö Oy Lohjan pankkitalo
Katuosoite: Laurinkatu 48
Kiinteistötunnus: 444-1-21-18
Rakennusvuosi: 1958
Suunnittelija: arkkitehdit Kosti Torppe, Ilkka Martas

Säästöpankin entinen toimitalo sijoitettiin Laurinkadun varrelle vuonna 1925 valmistuneen puurakenteisen pankkirakennuksen paikalle. Kutsukilpailun voitti arkkitehti Kosti Torppe. Rakennuksen työpiirustukset laati arkkitehti Ilkka Martas. Taiteilija Emil Ruokolaiselta tilattiin värisuunnitelma ja tekstiilisuunnitelma. Valaistuksen suunnitteli taiteilija Paavo Tynell. Pankkisali poistettiin käytöstä uuden pankkitalon valmistuttua viereiselle tontille vuonna 1981. Peruskorjauksen yhteydessä julkisivuja muutettiin katkaisemalla alkuperäinen vaakasuuntainen jaottelu pystysuuntaisilla rakenteilla ja vaihtamalla julkisivujen verhousmateriaali. Nelikerroksinen pankkirakennus on nykyisin muina liiketiloina. Ennallistavat kunnostustoimenpiteet ovat suositeltavia.

1.6

Nimi: Asunto Oy Laurinlinna
Katuosoite: Laurinkatu 53
Kiinteistötunnus: 444-1-30-9
Rakennusvuosi: 1959
Suunnittelija: arkkitehti Esko K. Mäkelä

Rapattu asuinrakennus, jonka ensimmäisessä kerroksessa on useita liiketiloja. Rakennuksen ominaspiirteisiin lukeutuu taitteinen pulpettikatto. Julkisivuiltaan melko hyvin säilyneen rakennuksen liiketiloja on muutettu 1960- ja 1970-luvuilla.

1.7

Nimi: Kiinteistö Oy Suurlohjankatu 4-8

Katuosoite: Suurlohjankatu 4-8

Kiinteistötunnus: 444-1-37-12

Rakennusvuosi: 1956

Suunnittelija: arkkitehti Jukka Saari

Osuusliike Keon rakennuttama liike-, ravintola- ja hotellirakennus. Pohjakaavaltaan vinkkelin muotoinen rakennus on kulmaosaltaan nelikerroksinen ja muuten kaksi-kolmikerroksinen. Alun perin rapatut julkisivut verhoiltiin minerit- ja karaattilevyillä 1970-luvulla. Rakennus sijaitsee kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla aukion koilliskulmassa.

Aiemmin inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007

- a. Anttilan renkitupa, Laurinkatu 61 (1800-l.)
- b. Puu-Anttila, Suurlohjankatu 2 (1917, 1925)
- c. Laurinkatu 46 (1926)
- d. Laurinkatu 50 (1929)
- e. Laurinkatu 52 (1925)

Alueen arvottaminen

Kaupunkikuvallisesti yhtenäinen liiketaloalue Lohjan historiallisessa keskustassa. Alueella on useita rakennustaiteellisesti merkittäviä kohteita.

Arkkitehtoninen arvo	1
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	1

2. TORIN YMPÄRISTÖ

Alueen sijainti ja kuvaus

Lohjan kauppatori sijaitsee Kauppakadun, Sepänpäädun, Kalevankadun ja Torikadun rajoittamalla aukiolla, jonne se siirrettiin 1900-luvun alussa nykyisen Nahkurinkadun varrella sijainneelta kauppapaikalta. Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kauppatori on säilyttänyt alkuperäisen käyttötarkoituksensa, minkä lisäksi torilla on säilynyt Liessaaren punaisesta graniitista 1930-luvun alussa tehty kiveys. Toria ympäröivä rakennuskanta on peräisin pääosin 1900-luvun jälkipuolelta. 1900-luvun alun rakennuksista on säilynyt ainoastaan työväentalo osittain muutetussa asussaan.

Torin pohjoisreunalla oli 1920-luvun lopulle saakka kiinteä katoksellinen myyntipöytärakennelma, mutta se purettiin ennen torin kiveämistä. Toria laajennettiin 1960-luvun alussa purkamalla sieltä vanha paloasemarakennus. Alueelta on purettu myös mm. kaljatehdas, Keon ruokataavaramyymälä, entinen linja-autoasema sekä useita pieniä liikerakennuksia. Osa torialueesta lohkaistiin 1970-luvun alkupuolella rakennetun Kauppakadun alle.

Rakennuskannan kuvaus

Toria lounaissivulta rajaavan Sepänpäädun varrella ovat säilyneet funktionalistinen asuin- ja liikerakennus nk. Torilinna vuodelta 1938 sekä arkkitehti Olli Vahteran suunnittelema betoni- ja tiilirakenteinen paloasema vuodelta 1960.

Kalevankadun varrella, harjun rinteessä ovat nykyasunsa vuonna 1976 saanut työväentalo sekä vuonna 1937 rakennettu nk. Weibergin lasipalatsi, jonka alkuperäinen funktionalismia edustanut ulkoasu muuttui vuoden 1964 korottamis- ja laajennustöiden yhteydessä.

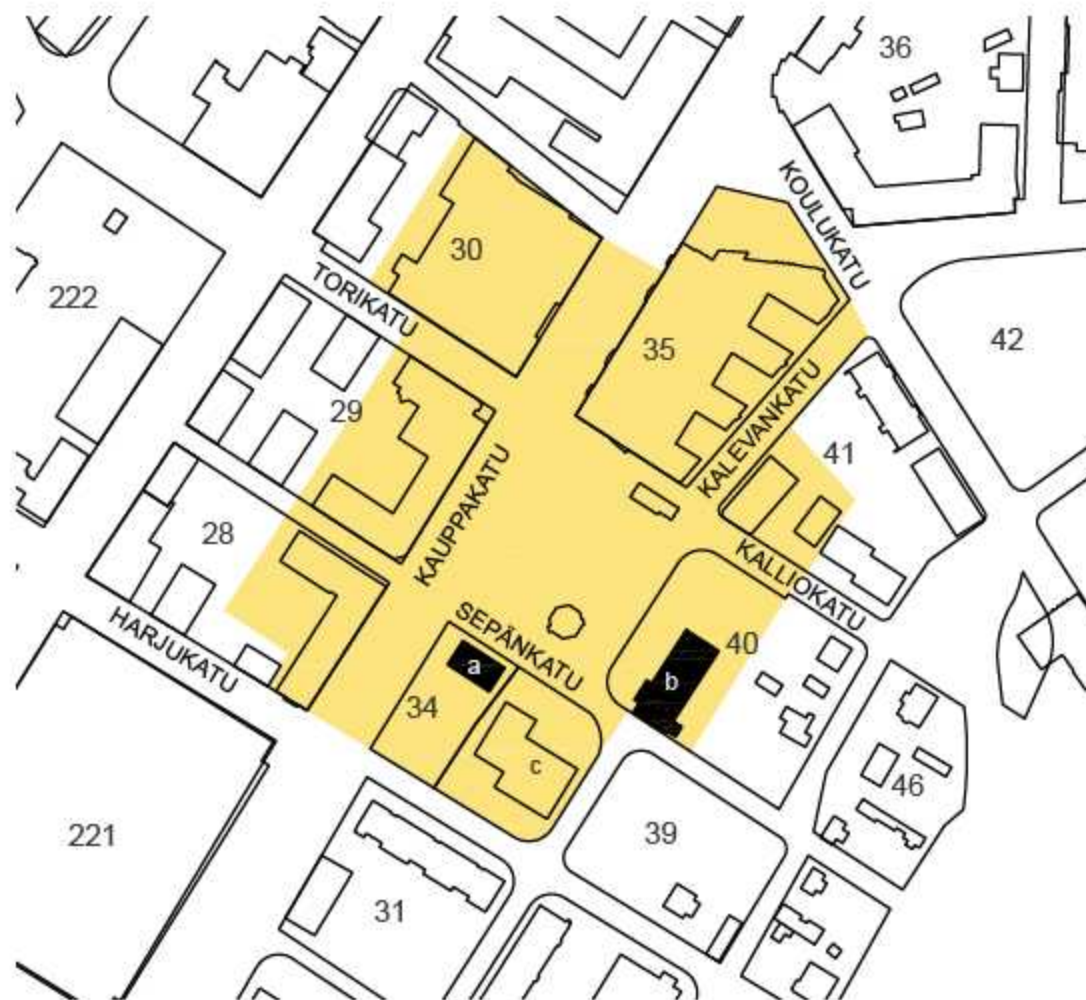
Torin Kauppakadun puoleisella reunalla (korttelissa 29) ovat 1980-luvulla rakennetut, julkisivujaottelultaan toisistaan poikkeavat liike- ja toimistotalot. Molemmat rakennukset ovat Arkkitehtitoimisto Lukander & Vahteran suunnittelema. Kaksi-kolmikerroksisiin liiketaloihin liittyvät matalammat yksikerroksiset siipiosat. Torin koillislaittaa rajaa arkkitehtitoimisto Brunow & Maunulan suunnittelema kauppakeskus Lohjantähti vuodelta 1991.

Vier. Torin pohjoisreunan vanhaa rakennuskantaa. LM 3065

Kesk. Olli Vahteran suunnittelema paloasema vuodelta 1960.

Oik. Sepänpäätie 7 torin lounaissivulla, taustalla työväentalo.

Alueella on kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja

Aiemmin inventoitu kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus

Aiemmin inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007 ja Lohjan kaupungin kohdeinventointilomakkeet (Sirkka-Liisa Sihvonen 2007)

- a. Sepänkatu 7 (1938)
- b. Työväentalo, Kalevankatu 1 (1906)
- c. Entinen paloasema (1960)

Alueen arvottaminen

Rakennuskannaltaan uusiutunut, kulttuurihistoriallisesti arvokas torialue.

Arkkitehtoninen arvo	3
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	3
Maisemallinen arvo	2

3. KORTTELI NRO 36

Alueen sijainti ja kuvaus

Kortteli nro 36 on ainoa Lohjan keskusta-alueella oleva liikerakennusten kortteli, joka on toteutettu Birger Brunilan laatiman, vuonna 1931 vahvistetun, asemakaavan periaatteiden mukaan. Katujulkisivultaan suurelta osin umpinaisen korttelin asuin- ja liikerakennukset on sijoitettu kiertämään alueen keskellä olevaa sisäpihaa. Nykyisen hahmonsäilytyksen pääosin 1960-70-lukujen kuluessa saanut kortteli sijaitsee Suurlohjankadun ja Kauppakadun kulmauksessa.

Kaavavaiheet

Korttelia rajaavat vuoteen 1919 mennessä muotoutuneet nykyiset Vihdinkadun, Nyyrikinkadun ja Koulukadun linjat sekä pohjoispuolella Suurlohjankatu, joka noudattaa vanhaa maantien linjausta. Lohjannummen taajaväkisen yhdyskunnan ensimmäisessä asemakaavassa vuodelta 1921 pienimittakaavaisten puurakennusten hallitsema keskusta-alue osoitettiin säilytettäväksi. Puurakennukset sijaitsivat korttelin alueella tuolloin melko epäsäännöllisesti.

Vuonna 1931 vahvistetussa asemakaavassa umpinaiseksi suunniteltuun kortteliin osoitettiin tehokkaampaa asuin- ja liikerakentamista. Brunilan asemakaavassa osoitettiin uutena myös korttelin luoteiskulmausta rajaava Kauppakadun pohjoispään linjaus, joka toteutettiin kuitenkin vasta 1960-luvun lopulla.

Nykyinen asemakaava perustuu Turun asemakaava-arkkitehti Olavi Laisaaren laatimaan asemakaavan muutokseen vuodelta 1957

(vahvistettu 1958). Asemakaavassa osoitettiin 3-4-kerroksisten asuin- ja liikerakennusten ympäröimälle sisäpihalle puistomainen alue. Käynti sisäpihalle suunniteltiin Vihdinkadun puolelta.

Rakennuskannan kuvaus

Korttelin vanhimmat rakennukset ovat kaksi puurakenteista matalaa liike- ja asuinrakennusta Vihdinkadun varrella. Ne edustavat 1900-luvun alkupuolen liiketaloarokentamisesta Lohjalla ja kuuluvat ajanjaksoon ennen Brunilan umpikortteleihin perustuvaa asemakaavaa (1931). Vanhempi mansardikattoinen rakennus Vihdinkatu 4:ssä on tuotu tietyvästi Terjoelta vuonna 1925. Tontilla on myös pienempiä piharakennuksia. Viereinen satulakattoinen liikerakennus on rakennettu oletettavasti 1920-luvun lopulla. Korttelissa aiemmin sijainneet muut puurakennukset on purettu nykyisten tieltä 1950-1970-luvuilla, jolloin korttelin ulkoreunoille rakennetut nykyiset asuin- ja liikerakennukset valmistuivat.

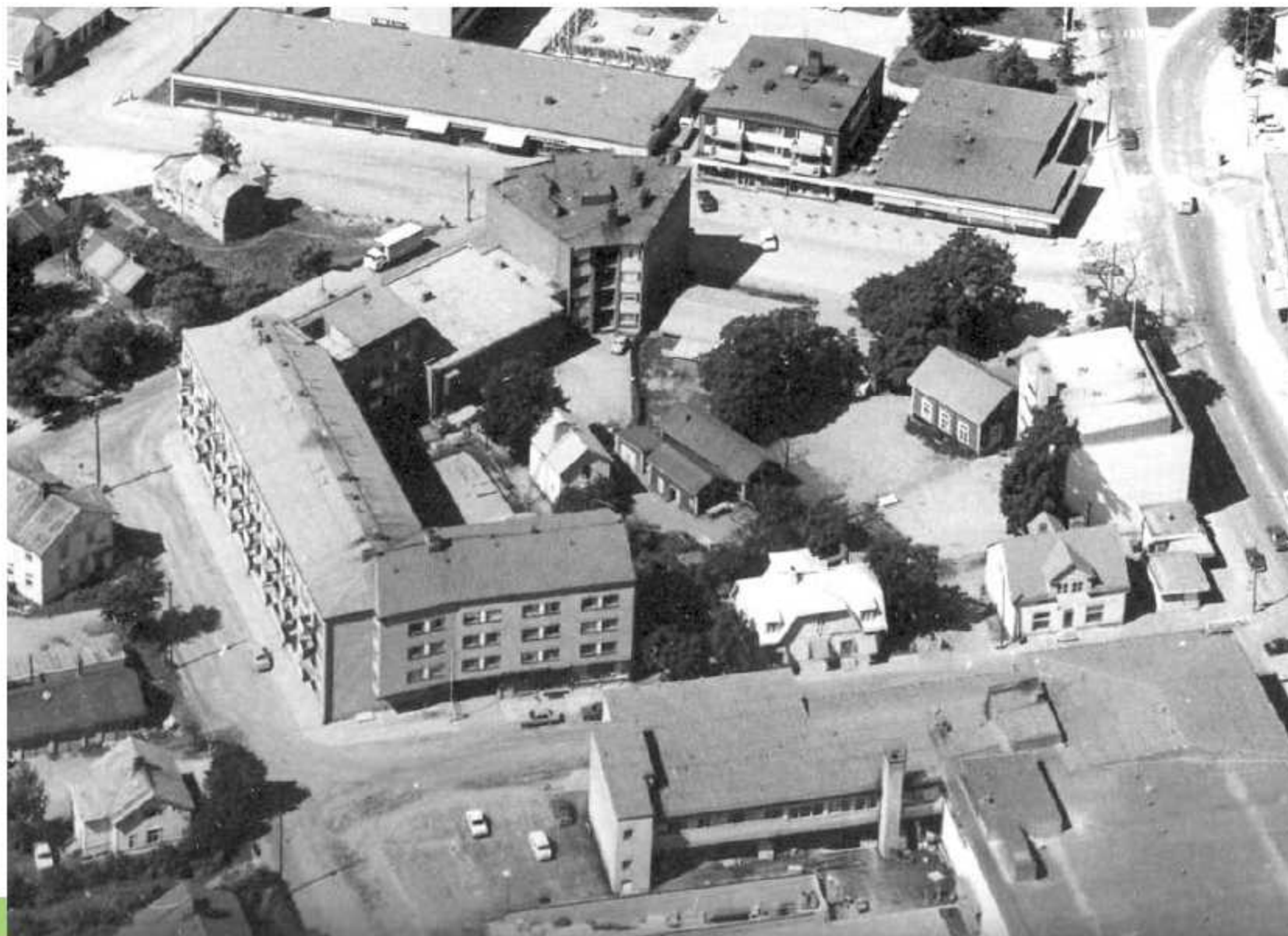
Korttelin lounaislaidalla on sisätiloiltaan muutettu elokuvateatteri Kino Vaakuna vuodelta 1955. Vuonna 1962 valmistuivat kaksi asunto- ja liiketaloa, Asunto Oy Maula ja Asunto Oy Lohjan Kalevatalo, jotka ovat arkkitehtuuriltaan harkittuja ja viimeistellyjä. Suurlohjankadun varrella oleva Asunto Oy Maula on arkkitehti Olli Vahteran suunnittelema. Asunto Oy Lohjan Kalevatalon suunnitteli arkkitehti Kai Palmqvist.

1970-luvulle tyypillistä liiketaloarkkitehtuuria edustaa osittain muutettu Osuuspankin liikerakennus vuodelta 1976. Kahteen rakennusmas-

saan jakautuvan liike- ja toimistotalon on suunnitellut arkkitehti Veijo Martikainen.

Kauppakadun ja Koulukadun kulmauksessa oleva tontti on tällä hetkellä osittain rakentamaton.

Oik. Kortteli nro 36 1970-luvulla. Uudisrakennukset sijoitettiin korttelin reunoille Brunilan asemakaavan (1931) mukaisesti. LM 483

Alueen kannalta merkittävät kohteet

3.1

Nimi: Asunto Oy Maula
Katuosoite: Suurlohjankatu 5
Kiinteistötunnus: 444-1-36-20
Rakennusvuosi: 1962
Suunnittelija: arkkitehti Olli Vahtera

Pääosin hyvin säilynyt liike- ja asuinrakennus on arkkitehtuuriltaan harkittu ja viimeistelty. Ensimmäisessä kerroksessa on liiketilaa, 2-4-kerroksessa asuntoja.

3.2

Nimi: Kiinteistö Oy OP-kulma, Osuuspankin liike-talo
Katuosoite: Kauppakatu 13
Kiinteistötunnus: 444-1-36-21
Rakennusvuosi: 1976
Suunnittelija: arkkitehti Veijo Martikainen

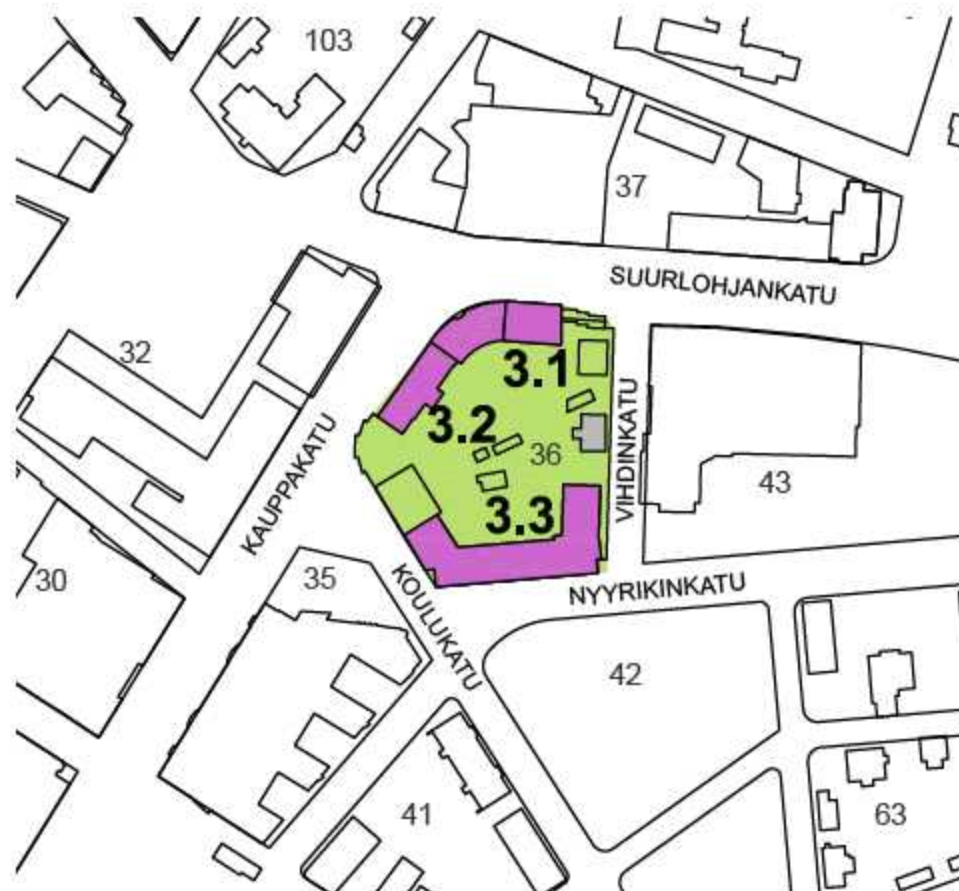
Pankki- ja liikerakennuksen alkuperäinen käyttötarkoitus on säilynyt. Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Pankkitalo sijaitsee matalassa kaarevassa osassa rakennusta korttelin luoteiskulmassa. Korkeammassa osassa on toimistotiloja. Rakennuksen sisätiloissa on tehty useita muutoksia.

3.3

Nimi: Asunto Oy Lohjan Kalevatalo
Katuosoite: Vihdinkatu 2
Kiinteistötunnus: 444-1-36-18
Rakennusvuosi: 1962
Suunnittelija: arkkitehti Kai Palmqvist

Pääosin hyvin säilynyt liike- ja asuinrakennus on arkkitehtuuriltaan harkittu ja viimeistelty. Muutostöitä vuonna 1989, arkkitehtitoimisto Heliövaara & Uksila: parvekkeiden uusiminen, väliseinämuutoksia, ilmanvaihtoremontti.

Alueella on toteutunut ja yhä näkyvässä runsaasti pöytävuonna 1931 vahvistetusta asemakaavasta

Alueen kannalta merkittävä paikallis-historiallisesti arvokas rakennus

Aiemmin inventoitu paikallis-historiallisesti arvokas rakennus

Aiemmin inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007

Vihdinkatu 4 (n. 1925)

Alueen arvottaminen

Ajallisesti kerroksellinen korttelikokonaisuus, joka noudattaa pääosin vuoden 1931 asemakaavaa. Kaupunkikuvallisesti osittain epäyhtenäinen.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	2
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	2

4. AHTSALMEN KAUPUNGINOSAN PIENKERROSTALOT, KORTTELIT 31, 33, 44, 219

Alueen sijainti ja kuvaus

Pääosin pienkerrostaloista koostuva alue sijaitsee harjun länsirinteellä Lohjan kaupallisen keskustan tuntumassa. 1890-luvulta lähtien rakentuneen pientaloasutuksen lomaan sijoitetut kerrostalot ovat 1960-1970-luvuilla rakennettuja. Yksilölliset ja arkkitehtuuriltaan harkitut kerrostalot muodostavat kaupunkikuvallisesti yhtenäisen alueen. Rakennukset on sijoitettu oman aikansa suunnitteluideologian mukaisesti harjun rinteen maastonmuodot huomioon ottaen. Rakennusten sijoittelussa on hyödynnetty alueella jo varhain ollutta suorakulmaista tonttijakoa ja suoria katulinjoja.

Kaavavaiheet

Alueella sijainneet puurakenteiset asuintalot ja suuret puutarhatontit säilytettiin Birger Brunilan laatimassa Lohjannummen taajaväkisen yhdyskunnan ensimmäisessä asemakaavassa vuodelta 1921. Vuonna 1931 vahvistetussa Brunilan asemakaavassa korttelit osoitettiin edelleen säännönmukaisesti sijoitetuille pientaloille suorien katulinjojen varsille.

Lohjan teollisuuden 1960-luvulla tapahtuneesta merkittävästä kasvusta johtuen asunto- ja liikenneoloja ryhdyttiin kehittämään keskusta-alueella 1960-luvun lopulla. Keskustan asemakaavasta järjestettiin arkkitehtikilpailu, jonka voitti arkkitehtuuritoimisto Mansikka-Salonen-Ylinen. Ehdotuksen pohjalta laadittu, vuonna 1966 vahvistettu, asemakaavamuutos kasvatti rakennusoikeutta huomattavasti harjun rinteellä olleella Ahtsalmen pientaloalueella, jonne osoitettiin tuolloin 2-3-kerroksista asuinkerrostalorakentamista.

Kortteli nro 219 toteutettiin vuoden 1966 asemakaavan mukaisesti. Kortteli nro 44:n asemakaava on vuodelta 1967. Kortteleissa 31 ja 33 pienkerrostalot sijoitettiin tonteille vuoden 1966 kaavaa mukaillen. Osa kerrostaloista toteutettiin kaavaan merkittyä suurempikokoisina.

Rakennuskannan kuvaus

Alueen asuinkerrostalojen kerroskorkeus vaihtelee kahdesta kuuteen. Tasakattoisten rakennusten julkisivumateriaaleja ovat betoni, tiili ja rappaus. Ikkunat ovat 1-3-aukkoiset. Joukossa on myös uudempia kerrostaloja.

Arkkitehti Tuomas Väyrysen suunnittelemat asunto-osakeyhtiöt Säästölouhi ja Jalmarinrinne kuuluvat Säästöpankin asuntosäästökohteisiin. Lohjan Säästöpankin asuntosäästötoiminta aloitettiin vuonna 1961 yleisestä kaupunkieihin suuntautuneesta muuttoliikkeestä johtuneen asuntopulan helpottamiseksi.

Vas. ylh. Asunto Oy Säästölouhen
ulkoportaikko.

Vas. alh. Rakennukset on sijoitettu
rinteeseen. Asunto Oy Säästölouhi

Ylh. Näkymä Louhenkadulta.

Alueen kannalta merkittävät kohteet

4.1-4.2

Nimi: Asunto Oy Säästölouhi
Katuosoite: Harjukatu 15-17 / Louhenkatu 9-11
Kiinteistötunnus: 444-2-44-5
Rakennusvuosi: 1968
Suunnittelija: arkkitehti Tuomas Väyrynen

Asunto-osakeyhtiöön kuuluu kaksi betonirakenteista asuinkerrostaloa, joiden julkisivuja jäsentävät lasitiiliparvekkeet. Korttelin yläosassa olevan asuinkerrostalon ominaispiirteisiin kuuluvat koillissivulla olevat luhtikäytävät ja niiden edustalla oleva ulkoporras. Rakennukset ovat Säästöpankin asuntosäästökohteita.

4.3-4.4

Nimi: Asunto Oy Jalmarinrinne
Katuosoite: Sammonkatu 7-9 / Kasarminkatu 4-6
Kiinteistötunnus: 444-2-33-5
Rakennusvuosi: 1970
Suunnittelija: arkkitehti Tuomas Väyrynen

Asunto-osakeyhtiöön kuuluu kaksi betoni- ja tiilirakenteista asuinkerrostaloa. Rinnettä vasten kohtisuoraan sijoitettujen asuintalojen lounaissivuja jäsentävät asuntojen levyiset parvekkeet ja suuret ikkunat. Rakennusten koillissivujen aukotukset ovat pienempiä, julkisivuja jäsentävät sisäänvedetyt porraskäytävät. Rakennukset ovat Säästöpankin asuntosäästökohteita.

4.5

Nimi: Asunto Oy Louhennummi
Katuosoite: Louhenkatu 1-3
Kiinteistötunnus: 444-2-219-1-7
Rakennusvuosi: 1967
Suunnittelija: insinööri Eero Lauri

Louhenkadun suuntainen asuinkerrostalo koostuu kolmesta porrastetusta rakennusmassasta. Kadunpuoleista julkisivua jäsentävät sisäänvedetyt parvekkeet. Betoni- ja tiilirakenteisen kolmikerroksisen rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa ovat autotallit, kahdessa ylimmässä kerroksessa on asuntoja.

Alueella on 1960- ja 1970-luvulla suunniteltu ja pääosin toteutettu kaava-alueen kokonaisuus

Alueen kannalta merkittävä paikallis- tai historiallisesti arvokas rakennus

Alueen arvottaminen

Alueen rakennusten arkkitehtuuri on pääosin harkittua ja viimeisteltyä. Hyvin säilynyt ja rakennustaiteellisesti merkittävä pienkerrostaloalue. Kaupunkikuvallisesti yhtenäinen kokonaisuus.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	2
Säilyneisyys	1
Maisemallinen arvo	1

5. KULLERVONKADUN YMPÄRISTÖN PIENTALOALUE

Alueen sijainti ja kuvaus

Harjun länsirinteellä sijaitsevan pientaloalueen vanhimmat rakennukset lienevät 1890-luvulta. Alue on kaupungin alueella ainoa, joka vielä antaa kuvan vanhasta Lohjankylän taajamaluonteisesta pienasutuksesta. 1800- ja 1900-lukujen vaihteen katutila on mittakaavaltaan hyvin säilynyt. Suurehkoilla puutarhatonteilla sijaitsevia rakennuksia on uudistettu paikoin voimakkaasti. Joukossa on myös uudisrakentamista.

Pientaloasutuksen lisäksi alueeseen kuuluu Harjulan seuratalo, joka sijaitsee kaupunkikuvalisestisesti keskeisellä paikalla Koulukadun päätteellä. Harjula rakennettiin alun perin Lohjannummen suomenkielisten seurojen yhteiseksi seurataloksi vuonna 1929. Rakennusmestari Heikki Siikosen suunnittelema rapattu tiilirakennus on aikansa tyyppillistä klassismia.

Kaavavaiheet

Alueella on sijainnut pientaloasutusta jo ennen kaavoitusta. Pengerkadun eteläpään neljä pientalotonttia kaavoitettiin vuonna 1949. Vuoden 1966 osittain toteutuneessa asemakaavassa rinteeseen yläpuoliset tontit Kullervonkadun itäpuolella osoitettiin omakotiasumiseen ja rinteeseen alapuoliset tontit pienkerrostaloille.

Alueen eteläpuolen nykyinen asemakaava on vuodelta 2000. Pohjoispuolen kortteleista Harjulan tontin nykyinen kaava on vuodelta 1989. Kortteli 63:n asemakaavat ovat vuosilta 1987 ja 1999.

Vier. Harjun rinteelle sijoittunutta puutaloasutusta Kullervonkadun ympäristössä. Taustalla seuratalo Harjula. Ilmakuva 1930-luvulta. LM 3297

Kesk. Näkymä Pengerkadulta.

Oik. Näkymä Pengerkadun eteläpäästä.

5. Kullervonkadun ympäristön pientaloalue

Alueella on yhä näkyvissä piirteitä Lohjannummen taajavälikseen yhdyskunnan rakenteesta

Aiemmin inventoitu paikallishistoriallisesti arvokas rakennus

Aiemmin inventoitu kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus

Aiemmin inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007

- a. Harjula, Kullervonkatu 7 (1929)
- b. Karjalohjankatu 1 (1924)
- c. Harjukatu 14 (1910-l.)
- d. Louhenkatu 7 (1925)
- e. Tapionkatu 7 (1925)

Alueen arvottaminen

Kaupunkikuvallisesti yhtenäinen ja katutilaltaan hyvin säilynyt pientaloalue 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	1

6. SUURLOHJANKADUN YMPÄRISTÖN KERROSTALOKORTTELIT

Alueen sijainti ja kuvaus

Suurlohjankadun ympäristössä, Lohjan keskustan sisääntuloreitin varrella sijaitsee maisemallisesti merkittävä kerrostalokortteleiden kokonaisuus. Pientaloasutuksen paikalle 1950-luvulta lähtien rakennetut asuin- ja liiketalot muodostavat kaupunkikuvallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Suurlohjankadun eteläpuoli koostuu 3-5-kerroksisista lamellitaloista, joiden välissä on suojaisia piha-alueita. Pihot rajaavat paikoin betonirakenteiset autokatokset ja -tasanteet. Suurlohjankadun pohjoispuolella olevassa rinteessä on pistetaloja.

Kaavavaiheet

Suurlohjankatu on vanha maantie, jonka varrella oli 1900-luvun alussa pientaloasutusta. Vuoden 1921 asemakaavassa esitettiin uutta

tielinjausta harjun yli, mikä toteutui myöhemmissä kaavoissa Nummentaustantienä.

Brunilan kaavassa vuodelta 1931 alueelle osoitettiin monimuotoisia umpikortteleita, joita ei koskaan toteutettu. Kortteleita ympäröivät katu- ja linjat rakennettiin Brunilan kaavan mukaisesti Nummentaustantien alkupäätä ja kortteliin nro 51 osoitettua kulkuväylää lukuun ottamatta. Nykyiset rakennukset on toteutettu myöhempien asemakaavamuutosten mukaan.

Kortteli nro 51 kaavoitettiin pientaloalueen paikalle vuonna 1970. Kaava pohjautui Jaakko Ylisen laatimaan laajan keskustan asemakaavamuutokseen vuodelta 1968. Yksittäiset lamellitalot ajateltiin tuolloin kolmikerroksisiksi sekä Suurlohjankadun varrella että tonttien sisäosissa. Osa rakennuksista toteutettiin kuitenkin korkeampina. Kortteliin nro 51:n länsipää rakennettiin

vuonna 1972 vahvistetun asemakaavan mukaan. Kortteliin nro 49:ssä ovat voimassa asemakaavat vuosilta 1979 ja 2001.

Kortteliin nro 50:n pistetalot ovat 1960-luvulla rakennettuja. Kortteliin nykyinen asemakaava on vuodelta 1982. Kortteli nro 52 on rakennettu 1960- ja 1990-luvuilla. Kortteliin nykyinen asemakaava on vuodelta 1970.

Rakennuskannan kuvaus

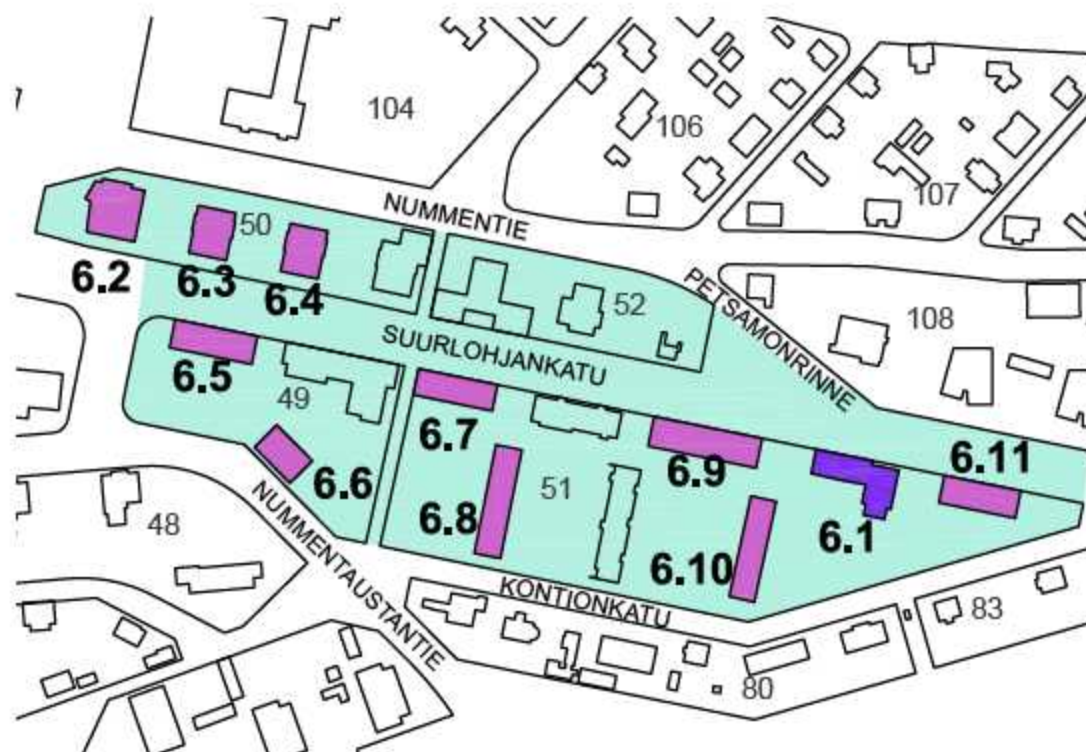
Alueen vanhin asuin- ja liiketalo sijaitsee Suurlohjankatu 33:ssa. Vuonna 1951 valmistuneen nelikerroksisen rapatun rakennuksen suunnitteli arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg. Satula- ja aumakattoinen asuin- ja liiketalo on säilynyt julkisivultaan alkuperäisessä asussa.

1960-1970-luvuilla rakennetut asuin- ja liikekerrostalot ovat arkkitehtuuriltaan rakentamisajalleen tyypillisiä. Useat kohteista ovat Lohjan Säästöpankin ja Lohjan Osuuskassan asunotuskohteita. Rakennusten joukossa on myös harkittuja ja viimeistelyä suunnitteluratkaisuja kuten arkkitehti Tuomo Väyrysen suunnittelemissa 2-4-kerroksisissa lamellitaloissa kortteleissa 49 ja 51 (Suurlohjankatu 17, 31 ja 35). Yhtenäisen kokonaisuuden muodostavat myös arkkitehti Tuomo Timosen suunnittelemaat pistetalot, nk. "Mestari kolmosten rakennusryhmä" (1966) korttelissa nro 50.

Rakennukset ovat suurimmaksi osaksi tasakattoisia. Julkisivut ovat pääosin puhtaaksimuurattuja tiili- ja kivilukkojulkisivuja, joista osassa on rappauspinta. Julkisivujen yksityiskohdat on toteutettu betoni- ja mineraalivillapintaisina.

Suurlohjankadun kerrostalot kaakosta kuvattuna (2007).

Alueella on 1960- ja 1970-luvulla suunniteltu ja pääosin toteutettu kaavaallinen kokonaisuus

Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus

Alueen kannalta merkittävä paikallis- ja historiallisesti arvokas rakennus

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

6.1

Nimi: As Oy Suurlohjankatu 33

Katuosoite: Suurlohjankatu 33

Kiinteistötunnus: 444-1-51-1

Rakennusvuosi: 1951

Suunnittelija: arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg

Nelikerroksisen asuinkerrostalo on rapattu, pohjakaavaltaan vinkkelinmuotoinen rakennus, joka muodostuu kapeammasta Suurlohjankadun puolella olevasta osasta ja leveämmästä pihan puolelle jatkuvasta siivestä. Siipiosan rungosta ulkonee useita kolmiomaisia erkkeritomeja. Satula- ja aumakattoinen asuinkerrostalo on säilynyt julkisivuiltaan alkuperäisessä asussa.

6. Suurlohjankadun ympäristön kerrostalokorttelit

Alueen kannalta merkittävät kohteet

6.2-6.4

Nimi: As Oy Suurlohjankatu 18-22

Katuosoite: Suurlohjankatu 18-22

Kiinteistötunnus: 444-1-50-7

Rakennusvuosi: 1966

Suunnittelija: arkkitehti Tuomo Timonen

Asunto-osakeyhtiöön kuuluu kolme asuinkerrostaloa, jotka ovat Säästöpankin asuntosäästökohteita. Rinteeseen sijoitetut noppamaiset valkoiset rakennukset muodostavat kaupunkikuvallisen kiintopisteen Nummentien risteyksessä. Lähimpänä risteystä olevan asuintalon ensimmäisessä kerroksessa on liiketilaa.

6.5-6.6

Nimi: As Oy Suurlohjankatu 17

Katuosoite: Suurlohjankatu 17

Kiinteistötunnus: 444-1-49-1 ja 444-1-49-2

Rakennusvuosi: 1968

Suunnittelija: arkkitehti Tuomas Väyrynen

Asunto-osakeyhtiöön kuuluu kaksi tasakattoista asuinkerrostaloa, jotka ovat Säästöpankin asuntosäästökohteita. Suurlohjankadun puoleisen rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on liiketilaa. Nummentautantien varrella olevan pienemmän rakennuksen pihanpuoleista julkisivua jäsentävät luhtikäytävät ja niiden edustalla oleva ulkoporras.

6.7-6.8

Nimi: As Oy Lohjan Kontiontupa

Katuosoite: Suurlohjankatu 25-27

Kiinteistötunnus: 444-1-51-8

Rakennusvuosi: 1975

Suunnittelija: arkkitehti Veikko Nortomaa

Asunto-osakeyhtiöön kuuluu kaksi 5-6-kerroksista asuinkerrostaloa. Kalkkikiiekkatiilipintaisten asuintalojen pihajulkisivuja jäsentävät betonirakenteiset rungon ulkopuoliset parvekkeet. Pihaa rajaa eteläisivulla oleva betonirakenteinen autokatos.

6.9-6.10**Nimi:** Asunto Oy Suurlohjankatu 31**Katuosoite:** Suurlohjankatu 31**Kiinteistötunnus:** 444-1-51-10**Rakennusvuosi:** 1971**Suunnittelija:** arkkitehti Tuomas Väyrynen

Asunto-osakeyhtiöön kuuluu kaksi 3-4-kerroksista asuinkerrostaloa, jotka ovat Osuuskassan asuntosäästökohteita. Rungon levyiset parvekevyöhykkeet jäsentävät pihanpuoleisia julkisivuja. Pihaa rajaa eteläsivulla oleva betonirakenteinen autokatos.

6.11**Nimi:** Asunto Oy Suurlohjankatu 35**Katuosoite:** Suurlohjankatu 35**Kiinteistötunnus:** 444-1-51-12**Rakennusvuosi:** 1970**Suunnittelija:** arkkitehti Tuomas Väyrynen

3-4-kerroksinen asuintalo on Osuuskassan asuntosäästökohde. Hyvin säilyneet julkisivut ovat kalkkihiekkatiiltä. Pihanpuoleinen julkisivu jakautuu kolmeen parvekevyöhykkeeseen. Suurlohjankadun puoleisella sivulla ikkunat ovat yksiaukkoiset. Rakennuksen luoteiskulmassa on liiketilaa.

Alueen arvottaminen

Maisemallisesti merkittävä kerrostalokokonaisuus 1900-luvun jälkipuolelta. Alue on rakentunut pääasiassa 1960- ja 1970-luvuilla laadittujen asemakaavojen mukaan.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	3
Säilyneisyys	1
Maisemallinen arvo	1

7. RISTAHTEN PIENTALOALUE

Alueen sijainti ja kuvaus

Keskusta-alueen koillispuolella, Lohjan kirkolta Nummelle johtavan vanhan maantien varrella on Ristahteen pienimittakaavainen asuinalue puutarhatontteineen. Aiemmin Laakspohjan kartanoon kuuluneelle alueelle alkoi syntyä asutusta vuoden 1911 jälkeen.

Vuonna 1928 rakennettu satamarata rajaa Ristahteen inventointialueen laajemmasta Moisio-
on asuinalueesta, joka on rakentunut Birger Brunilan laatiman, vuonna 1931 vahvistetun asemakaavan mukaisesti. Etelässä alue rajautuu Nummentiehen.

Kaavavaiheet

Lohjannummen taajaväkisen yhdyskunnan ensimmäinen asemakaava ei ulottunut Ristahteen alueelle vuonna 1921. Kun kauppa perustettiin vuonna 1926, Ristahdetta ja sen vieressä olevaa Moisio-
peltoa alettiin palstoittaa. Koko Moisio-
n alue kaavoitettiin Brunilan asemakaavassa (1931). Kaavassa osoitettiin alueelle suuria tontteja enintään kaksikerroksisille pientaloille.

Rakennuskannan kuvaus

Harjun rinteessä oleva asutokanta on kaupunginosan vanhinta. Suurin osa rakennuksista on 1910-, 1920- ja 1930-luvuilla rakennettuja. 1950-luvun rakentamista edustaa yksikerroksinen rapattu asuintalo Joukahaisenkatu 9:ssä. Joukossa on myös uudempia asuinrakennuksia. Pientaloalueen pihapiirit ovat hyvin säilyneitä. Rakennuksia on paikoin uudistettu voimakkaasti.

Ylh. Kuvan keskellä oleva Ristahteen alue sijaitsee vanhan satamaradan ja Nummentien välisellä alueella. Ote 1930-luvun ilmakuvasta. LM 3296

Vas. alh. Näkymä Tavastinkadulta.

Oik. alh. 1950-luvulla rakennettu rapattu asuintalo Joukahaisenkadulla.

Aiemmin inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007

- a. Moisionkatu 6 b (1925)
- b. Tavastinkatu 2 (1920-l.)
- c. Moisionkadun rautatiesilta (1933)

Alueen arvottaminen

Yhtenäinen ja melko hyvin säilynyt pientaloalue 1900-luvun alusta. Alueella on näkyvissä runsaasti piirteitä Birger Brunilan asemakaavasta, joka vahvistettiin vuonna 1931.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	1

Alueella on toteutunut ja yhä näkyvissä runsaasti piirteitä vuonna 1931 vahvistetusta asemakaavasta

Aiemmin inventoitu paikallis-historiallisesti arvokas rakennus

8. AMERIKANKADUN PIENTALOT

Alueen sijainti ja kuvaus

Amerikankadun pientalot sijaitsevat liikekeskustan ja Aurlahden pientaloalueen välissä. Julkisivuiltaan rapatut pientalot on rakennettu vuoteen 1960 mennessä. Alueeseen kuuluu lisäksi mitta-kaavaltaan yhtenäinen puutalo Karnaistenkadun varrella. Rakennuksista merkittävin on arkkitehti Matti Finellin suunnittelema, vuonna 1937 valmistunut asuinrakennus Amerikankatu 6:ssa. Asuinrakennukset sijaitsevat pienehköillä puutarhatonteilla.

Kaavavaiheet

Rakennusten sijoittelu noudattaa osittain Brunilan (1931) asemakaavassa esitettyä. Brunilan

kaavassa Amerikankadulle suunniteltiin kuitenkin ainoastaan kolme pientaloa ja Karnaistenkadun varrelle korttelin pituinen pitkä ja korkea rakennusmassa.

Lähiympäristön rakennukset ovat useasta eri asemakaavavaiheesta peräisin eivätkä ne noudata mitään kokonaissuunnitelmaa. Alueen viereisillä tonteilla on mm. uudehkoja kerrostaloja sekä käräjäoikeus ja poliisitalo.

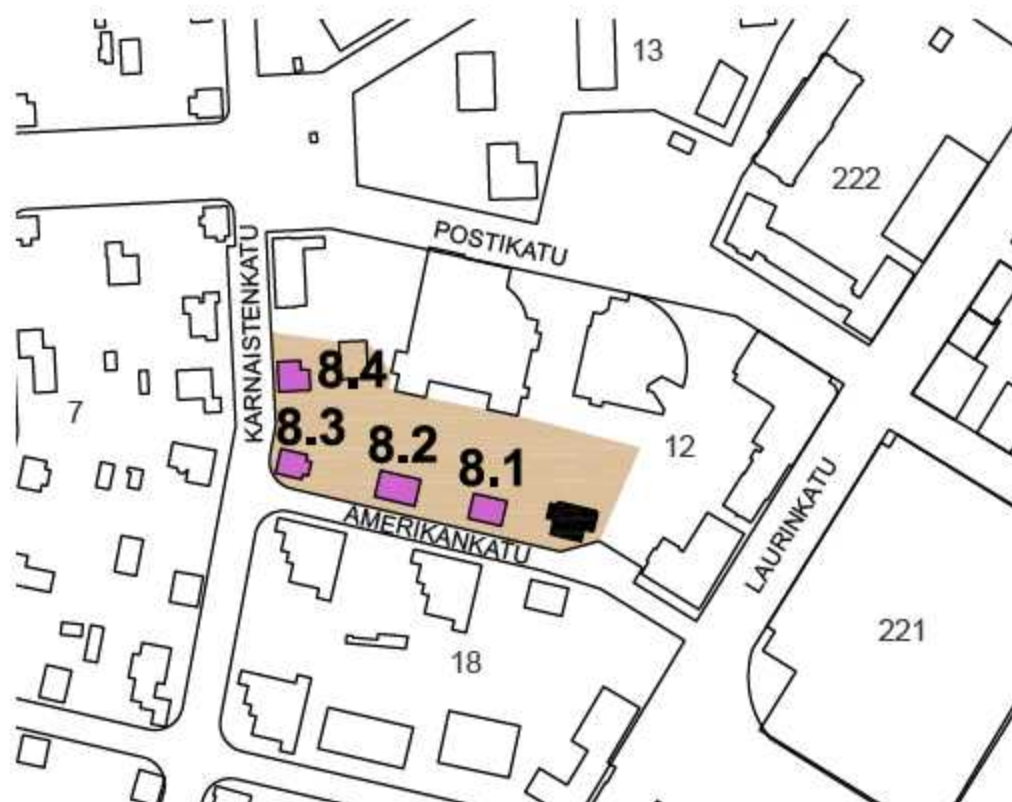
Vuoden 1966 laajassa asemakaavassa tonteille suunniteltiin kaksi- ja kolmekerroksisia asuinkerrostaloja. Suunnitelmaa ei ole toteutettu, mutta kerrostalokaava on edelleen alueella voimassa.

Rakennuskannan kuvaus

1-2-kerroksiset asuinrakennukset ovat tasa-, satula- ja aumakattoisia. 1930-luvulta ovat säilyneet Amerikankatu 6:ssa ja Amerikankatu 2A:ssa sijaitsevat kaksikerroksiset rapatut asuintalot. Arkkitehti Matti Finellin suunnittelema hyvin säilynyt rakennus Amerikankatu 6:ssa edustaa ajalleen tyypillistä funktionalismia. Amerikankatu 2A:n kaksikerroksinen aumakattoinen asuinrakennus (1939) on julkisivuiltaan osittain muutettu. Alueen muut rakennukset edustavat jälleenrakennuskaudelle tyypillistä 1 ½-kerroksista asuntotyyppiä.

Amerikankadun ympäristö oli vielä 1960-luvulla avointa. Etualalla Rantakantin puutalot, taustalla Laurinkadun ja Postikadun liike- ja asuinrakennuksia. Ilmakuva järven suunnalta. LM 3301

Alueella on ajallisesti kerrokseinen kaupunkikuvallisesti yhtenäinen kokonaisuus

Alueen kannalta merkittävä paikallis-historiallisesti arvokas rakennus

Alemmin inventoitu kulttuuri-historiallisesti arvokas rakennus

Näkymä Amerikankadulta.

Alueen kannalta merkittävät kohteet

8.1

Nimi: Amerikankatu 4
Katuosoite: Amerikankatu 4
Kiinteistötunnus: 444-2-12-8
Rakennusvuosi: 1960
Suunnittelija: Aarne Kohola (?)

Satulakattoinen rapattu asuintalo on 1 ½-kerroksinen, tiilikatteinen. Katujulkisivulla on satulakattoinen sisääntulokuisti. Itäpäädyn sisäänkäynnin yhteydessä on pienempi satulakattoinen katos.

8.2

Nimi: Amerikankatu 2A
Katuosoite: Amerikankatu 2A
Kiinteistötunnus: 444-2-12-23
Rakennusvuosi: 1939
Suunnittelija: V. A. Parkkali

1930-luvun lopulla rakennettu aumakattoinen asuintalo on kaksikerroksinen, tiilikatteinen. Ikkunat ovat neliruutuiset. Rapatussa asuinrakennuksessa lienee ollut alun perin useampia asuntoja. Lupapiirustusten mukaan rakennus muutettiin vuonna 1987 majoituskäyttöön.

8.3

Nimi: Amerikankatu 2
Katuosoite: Amerikankatu 2
Kiinteistötunnus: 444-2-12-22
Rakennusvuosi: 1948
Suunnittelija: L. H. Salminen

Karnaistenkadun ja Amerikankadun kulmassa sijaitseva 1 ½-kerroksinen asuintalo on satulakattoinen ja julkisivuiltaan rapattu. 1-3-aukkoiset ikkunat lienevät alkuperäiset. Kuvioitu peltikate on uudempi.

8.4

Nimi: Karnaistenkatu 19
Katuosoite: Karnaistenkatu 19
Kiinteistötunnus: 444-2-12-1
Rakennusvuosi: 1950
Suunnittelija: E. Ikonen

Pysty-peiterimavuorattu asuintalo on 1 ½-kerroksinen, satulakattoinen. Osa ikkunoista on vaihdettu pieniruutuisiksi. Tontin itälaidalla on matala piharakennus.

Aiemmin inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007

Amerikankatu 6 (1937)

Alueen arvottaminen

Vuosina 1937-1960 rakennetut melko hyvin säilyneet pientalot liikekeskustan tuntumassa muodostavat yhtenäisen katunäkymän.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	2
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	1

9. RANTAKANTTI

Alueen sijainti ja kuvaus

Pääosiltaan Karnaistenkadun ja Lohjanjärven rannan välisellä alueella sijaitseva pientaloalue on rakentunut 1910-luvulta alkaen osittain Lohjanjärven entiselle vesijättömaalle, osittain Lohjanjärven maatalojen entisille rantaniityille. Kyseessä on kaupunkikuvallisesti ja asemakaavallisesti merkittävä ympäristö, joka eri-ikäisine rakennuksineen antaa kattavan kuvan Lohjalle tyypillisen asumismuodon kehityksestä 1900-luvulla.

Useat alueen yksittäisistä rakennuksista ovat rakennusaikansa paikallisia tyyppiesimerkkejä, joita täydentää lohjalaiseen pientaloon olennaisena osana kuuluva puutarhatontti. Yhdessä rakennukset muodostavat merkittävän kokonaisuuden. Alueen katukokonaisuuksista parhaiten säilynyt on Vellamonkatu, joka on alueen viimeisiä ajallisesti kattavia pientalokatuja.

Kaavavaiheet

Alueen tonttijako esiintyy jo Birger Brunilan asemakaavassa vuodelta 1921. Myöhemmässä vuoden 1931 asemakaavassa Brunila osoitti alueelle asuintontteja enintään kaksikerroksisille pientaloille. Kaavassa rakennukset sijoitettiin kadun varteen, tonttien etureunaan. Aurlahdenkadun varrelle suunniteltiin tuolloin suurempia rakennuksia, joita ei kuitenkaan toteutettu.

Alueen nykyinen asemakaava on vuodelta 1996.

Ylh. Mansardikattoinen hirsirakennus Vellamonkatu 23:ssa.

Alh. Vellamonkadun puutaloja.

Alueella on toteutunut ja yhä näkyvissä runsaasti pöteitä vuonna 1931 vahvistetusta asemakaavasta

Alemmin inventoitu paikallisesti arvokas rakennus

Vuonna 2002 inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007

a. Vellamonkatu 23 (1921)

b. Karjaistenkatu 4 (1920-l.)

Alueen arvottaminen

1910-luvulta lähtien rakentunut kaupunkikuvallisesti ja asemakaavallisesti merkittävä asuinalue.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	1

10. PÄÄTERVEYSASEMA

Alueen sijainti ja kuvaus

Lohjan pääterveysasema sijaitsee Aurlahden rannan tuntumassa, Laurinkadusta erkanevan Ojamonkadun varrella. Kauppalan entinen sairaala valmistui vuonna 1959 vanhan sairastuvan tontille. Sairaala toimi aluksi paikallissairaalana ja vuodesta 1963 lähtien aluesairaalana. Uuden Tynninharjulle rakennetun sairaalan valmistuttua vuonna 1980 vanha sairaala kunnostettiin pääterveysasemaksi.

Julkisivuiltaan rapatun sairaalarakennuksen ja sen kanssa kulmittain olevan lääkärin asuinrakennuksen suunnitteli lääkintöhallituksen palveluksessa toiminut arkkitehti R. A. Wessman. Alueella on säilynyt myös 1930-luvulla rakennettu puurakenteinen entinen kulkutautisairaala, joka on nykyisin työterveyshuollon tiloina. 1950-luvun hengen hyvin säilyttäneitä sairaalakompleksia ympäröi korkea männikkö.

Rakennuskannan kuvaus

Eri korkuisista ja osittain limittäin sijoitetuista massoista koostuvaa päärakennusta on laajennettu useassa eri vaiheessa. Vuonna 1970 päärakennuksen kolmekerroksista eteläsiipeä korotettiin 32-paikkaisella sisätautiosastolla. Samana vuonna tehtiin muutoksia myös mm. kellari-kerroksen keittiötiloihin ja fysikaalisen hoidon tiloihin insinööri Raimo Lindin suunnitelmien mukaan. Vuonna 1980 rakennusta laajennettiin koillisosan yksikerroksisella siipiosalla, jonne sijoitettiin vastaanotto- ja toimenpidehuoneita arkkitehtitoimisto Lennart Karvosen suunnitelmien mukaan. 1990-luvun alussa päärakennusta laajennettiin eteläsiiven molemmista päädyistä. Muutostöiden yhteydessä laajennettiin vuode-

osastoja ja poliklinikan ensiaputiloja sekä lisättiin arkisto- ja kokoustiloja. Suunnitelmat laati arkkitehtitoimisto Havaste & Tamminen Ky.

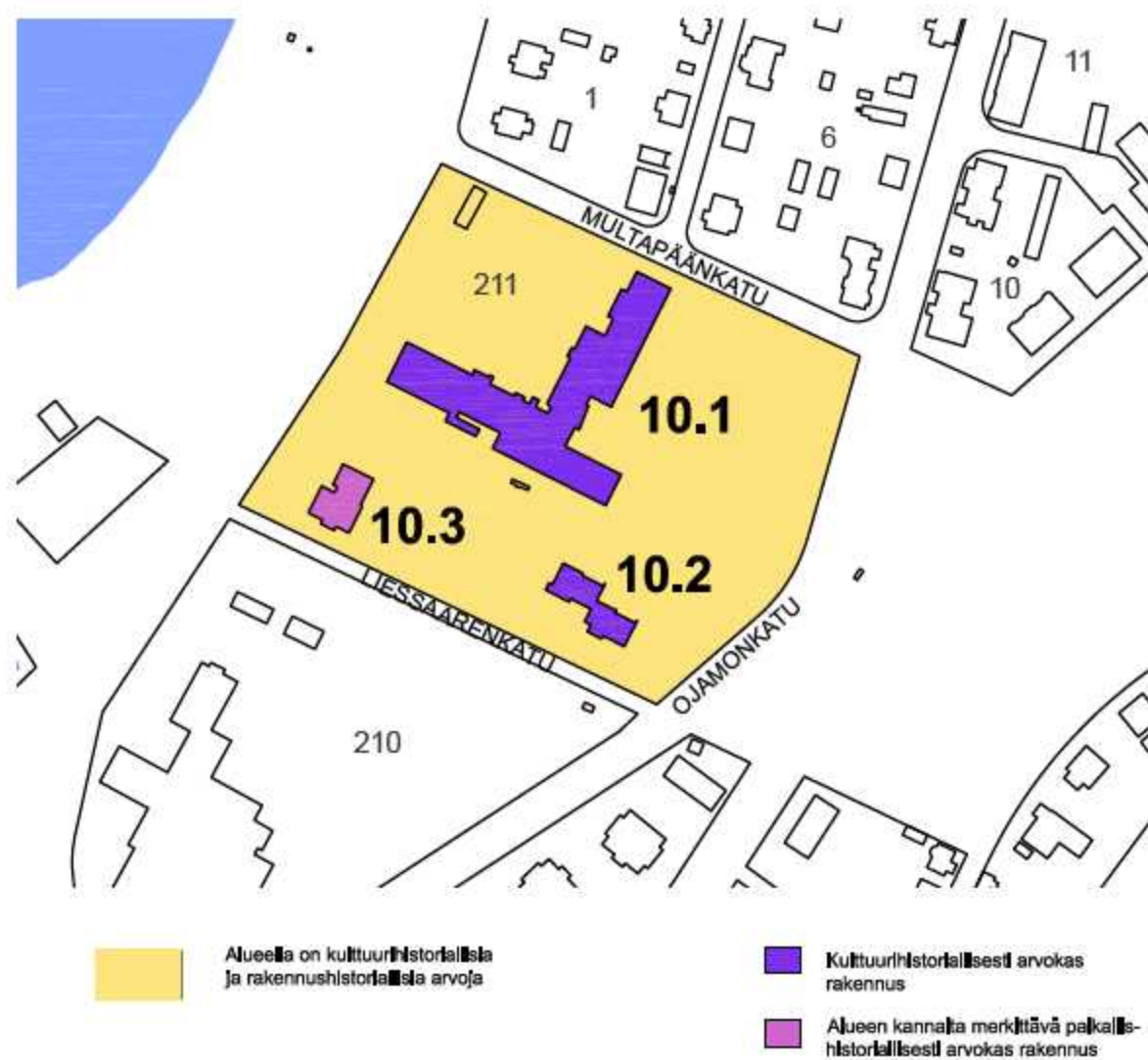
Päärakennuksen kaakkoispuolella sijaitseva entinen lääkärin asuinrakennus on tiilirakenteinen ja satulakattoinen. Toisiinsa kytketyt limittävät rakennusmassat ovat yksikerroksisia. Vuonna 1980 rakennukseen sijoitettiin hallinto- ja toimistotiloja. Nykyisin päihdekliniikkana toimiva rakennus on julkisivuiltaan hyvin säilynyt.

Puurakenteista entistä kulkutautisairaalarakennusta laajennettiin vuonna 1986 arkkitehtitoimisto Yrjö J. Warvas Oy:n suunnitelmien mukaan. Matalampaan ja kattokulmaltaan loivempaan siipiosaan sijoitettiin työterveyshuollon tiloja.

Vas. Sairaalarakennus vuonna 1959. Kaupunginarkisto.

Oik. Pääterveysasemaksi muutettu entinen sairaalarakennus laajennetussa nykyasussaan.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

10.1

Nimi: Pääterveysasema

Katuosoite: Ojamonkatu 36

Kiinteistötunnus: 444-2-211-2

Rakennusvuosi: 1959

Suunnittelija: arkkitehti Ragnar A. Wessman

Julkisivuiltaan rapattu entinen sairaalarakennus koostuu useasta erikorkuisesta rakennusmassasta. Satulakattoista nykyistä pääterveysasemaa on laajennettu ja korotettu 1970-1990-luvuilla. Ikkunat ovat 1-3-aukkoiset.

10.2

Nimi: Pääterveysasema, entinen lääkärin asuinrakennus

Katuosoite: Ojamonkatu 36

Kiinteistötunnus: 444-2-211-2

Rakennusvuosi: 1959

Suunnittelija: arkkitehti Ragnar A. Wessman

Yksikerroksinen entinen lääkärin asuintalo koostuu kahdesta limittäisestä rakennusmassasta. Rakennuksen julkisivut ovat rapatut. Loivan satulakaton katteena on konesaumattu pelti. Ikkunat ovat 1- ja 2-aukkoiset.

Alueen kannalta merkittävät kohteet

10.3

Nimi: entinen kulkutautisairaala

Katuosoite: Liessaarenkatu 2

Kiinteistötunnus: 444-2-211-2

Rakennusvuosi: n. 1934, 1986

Yksikerroksinen entinen kulkutautisairaalarakennus on puurakenteinen ja satulakattoinen. Julkisivuilla on pystysuuntainen lautavuoraus. Julkisivuja on muutettu mm. rungon ulkopuolisella lämmöneristyksellä. Matalampi koillissiipi on vuodelta 1986.

Alueen arvottaminen

Kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittävä sairaalarakennusten kokonaisuus 1950-luvulta.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	3
Maisemallinen arvo	1

11. PORLAN KALANVILJELYLAITOS

Alueen sijainti ja kuvaus

Vuosina 1916-1917 rakennettu Porlan kalanviljelylaitos sijaitsee Lohjanjärven rannassa keskusta-alueen lounaispuolella. Biologi Hugo Laguksen perustaman laitoksen kalankasvatuslammikot on kaivettu entistä järvenpohjaa olevalle kostealle ranta-alueelle. Ruokakalaa tuottanut laitos perustettiin aikanaan ensimmäisen maailmansodan synnyttämän elintarvikepulan helpottamiseksi.

Aluetta uudistettiin 1920-luvulla rakentamalla uusia altaita sekä betonirakenteinen hautomarakennus. Lähdevedellä toimineita altaita oli enimmillään 19. Porla oli Kalataloussäätiön tutkimuslaitoksena vuosina 1949-1978 ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen käytössä vuosina 1978-1995.

Kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti ja luonnonhistoriallisesti merkittävällä alueella ovat säilyneet 16 lammikkoa, vuonna 1916 rakennettu puurakenteinen kalastusmestarin asuinrakennus ja vuonna 1926 rakennettu hautomo.

Ylh. Kapea polku kulkee rannan puolella aluetta.

Alh. Kalastusmestarin asuinrakennus vuodelta 1916.

Alueella on kulttuurihistoriallista
ja rakennushistoriallista arvoja

Aiemmin inventoitu kulttuuri-
historiallisesti arvokas rakennus

Aiemmin inventoidut kohteet alueella

Kts. Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo 2007

Kalastusmestarin asunto, Ojamonkatu (1916)

Alueen arvottaminen

Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas kalanviljelylaitos 1910-luvulta.

Arkkitehtoninen arvo	3
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	1

12. LÄNSI-LOUHENKADUN YMPÄRISTÖN PIENTALOALUE

Alueen sijainti ja kuvaus

Asuinrakennuksista koostuva alue sijaitsee harjun jyrkällä länsirinteellä keskusta-alueen eteläpuolella. Länsi-Louhenkadun varteen ja harjun rinteeseen rakennetut 1-1,5-kerroksiset pientalot ovat usealta eri vuosikymmeneltä. Vanhimmat nk. Pyhäkaupungin asuinrakennukset lienevät 1910- ja 1920-luvuilta.

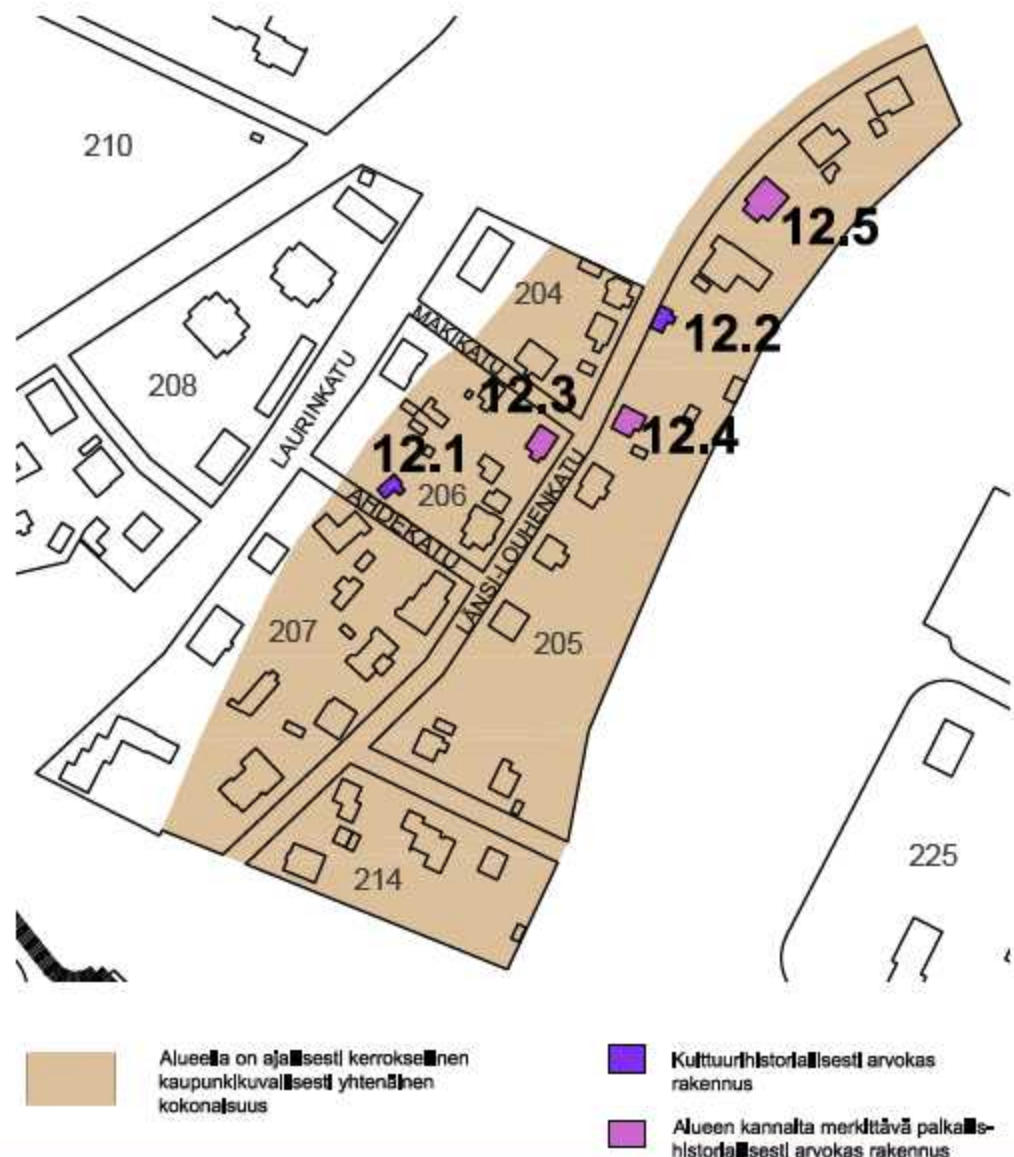
Kaavavaiheet

1910-luvulta lähtien rakentunut asuinalue osoitettiin Birger Brunilan vuoden 1931 asemakaavassa pientalotonteille. Alue kuului osittain Kiviniemen ja Lindkullan maihin eikä sitä suunniteltu vielä tuolloin kokonaan.

Alueen nykyiset katulinjat ja tonttijako toteutettiin Brunilan vuonna 1948 laatiman asemakaavamuutoksen mukaan. Suurille puutarhamaisille tonteille sai kaavan mukaan rakentaa enintään kaksikerroksisia omakotitaloja. Nykyinen voimassa oleva asemakaava Länsi-Louhenkadun länsipuolella on vuodelta 1986. Länsi-Louhenkadun itäpuolella on voimassa vuosina 1996-1997 tehty kaavamuutos.

Rakennuskannan kuvaus

Alueella on säilynyt muutamia 1900-luvun alkupuolen hirsirakenteisia mansardi- ja satulakattoisia rakennuksia. Ne muodostavat myöhemmin rakennettujen ajallisesti kerroksellisten rakennusten kanssa kaupunkikuvallisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

12.1

Nimi: Ahdekatu 4

Katuosoite: Ahdekatu 4

Kiinteistötunnus: 444-2-206-3

Rakennusvuosi: 1925

Mansardikattoinen, kapearunkoinen hirsitalo, jossa on mansardikattoinen poikkipääty. Sijaitsee rinnetontilla. Vuorattu pystysuuntaisella peiterimalaudoituksella. Kuuluu alueen vanhimpaan rakennuskantaan.

12.2

Nimi: Länsi-Louhenkatu 49

Katuosoite: Länsi-Louhenkatu 49

Kiinteistötunnus: 444-2-205-2

Rakennusvuosi: 1921

Mansardikattoinen vaakavuorattu asuintalo, jossa on mansardikattoinen poikkipääty. Kuuluu alueen vanhimpaan rakennuskantaan.

Alueen kannalta merkittävät kohteet

12.3

Nimi: Länsi-Louhenkatu 46
Katuosoite: Länsi-Louhenkatu 46
Kiinteistötunnus: 444-2-206-9
Rakennusvuosi: 1948

Satulakattoinen vaakavuorattu asuintalo sijaitsee jyrkässä harjun rinteessä Länsi-Louhenkadun varrella. Yksikerroksisen rakennuksen lounaispäädyssä on satulakattoinen umpikuisti.

12. Länsi-Louhenkadun
ympäristön pientaloalue

12.4

Nimi: Länsi-Louhenkatu 47
Katuosoite: Länsi-Louhenkatu 47
Kiinteistötunnus: 444-2-205-7
Rakennusvuosi: 1953

1½-kerroksinen asuintalo sijaitsee Länsi-Louhenkadun itäpuolella. Vaakavuoratun rakennuksen länsisivulla on pulpettikattoinen frontoni. Satulakaton katteena on pelti.

12.5**Nimi:** Länsi-Louhenkatu 53**Katuosoite:** Länsi-Louhenkatu 53**Kiinteistötunnus:** 444-2-205-4**Rakennusvuosi:** 1964

Alueen uudempaan rakennuskantaan kuuluva pulpettikattoinen asuinrakennus on yksikerroksinen rinnetalo, johon kuuluu kellarikerros. Punatiiliverhoillun rakennuksen lounaissivulla on matalampi siipi.

Alueen arvottaminen

Mittakaavaltaan yhtenäinen, ajallisesti kerroksellinen pientaloalue nk. Pyhäkampungin alueella.

Arkkitehtoninen arvo	3
Historiallinen / kultt.hist. arvo	2
Säilyneisyys	2
Maisemallinen arvo	1

13. ENTISEN RAJAVARTIOSTON ALUE

Alueen sijainti ja kuvaus

Porkkalan rajavartiostolle vuosina 1953-55 rakennetut toimitilat sijaitsivat Lohjan harjulla kantatie 25:n varrella. Useasta rakennuksesta koostuva kokonaisuus sijoitettiin vanhalle Lohjan reservikomppanian ampumarata-alueelle urheilukentäksi muutetun entisen harjoituskentän viereen. Kun Porkkala palautettiin Suomelle vuoden 1956 alussa, tiloihin sijoitettiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen Rajavartiolaitoksen Rajakoulu, joka toimi rakennuksissa vuoteen 1964 saakka. Rajakoulussa koulutettiin sekä värväytyjä rajavartijoita että rajavartiostossa asevelvollisuutensa suorittavia varusmiehiä. Rajakoulun siirryttyä Imatralle vuonna 1964 rakennuksiin sijoitettiin Valtion väestönsuojelukoulu, jonka toiminta jatkui Lohjalla vuoteen 1992 saakka.

2000-luvun alusta lähtien rakennukset ovat olleet Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus Meriturvan käytössä kokous-, koulutus- ja majoitus-tiloina. Osa rakennuksista on asuinkäytössä ja yhdessä rakennuksista toimii Hiidenopisto. Satulakattoiset rapatut 1950-luvun rakennukset ovat kaksi- ja kolmekerroksisia.

Alueen keskelle on vuonna 1998 vahvistetun asemakaavan mukaisesti sijoitettu uusia asuinrivitaloja. Meriturvan uusi koulutusrakennus valmistui alueen eteläosaan vuonna 2002.

Rakennuskannan kuvaus

Rakennusten suunnitelmat laadittiin Rakennushallituksessa. Piirtäjänä/suunnittelijana on ollut ainakin Erno Ermala. Rakennukset ovat julkisivuiltaan hyvin säilyneitä.

Kolmekerroksinen satulakattoinen koulutusrakennus sijaitsee alueen kaakkoisosassa. Rakennukseen on tehty vähäisiä muutoksia vuosina 1966, 1976 ja 1980. Upseereille ja aliupseereille alun perin suunnitellut asuinkerrostalot sijaitsevat alueella väljästi toisiinsa nähden. Aliupseereille tarkoitettu kolmekerroksinen asuinkerrostalo koostuu limittäin sijoitetuista rakennusmassoista. Alueella on lisäksi kolme pienempää asuinrakennusta, jotka tarkoitettiin tiettävästi upseerien käyttöön, kukin neljälle perheelle. Yksi asuinrakennuksista muutettiin vuonna 1976 toimistokäyttöön. Kaksi muuta asuinrakennusta peruskorjattiin mm. kylpyhuoneiden osalta vuonna 1995.

Alueen kannalta merkittävät kohteet

13.1

Nimi: Rajapartiokaari 4
Katuosoite: Rajapartiokaari 4
Kiinteistötunnus: 444-2-98-2
Rakennusvuosi: 1953

Rapattu satulakattoinen koulutusrakennus koostuu kahdesta limittäisestä rakennusmassasta, joiden liitoskohdassa on pääsisäänkäynti. Kolmekerroksisen rakennuksen ikkunat ovat kaksiaukkoisia. Julkisivuiltaan hyvin säilyneen rakennuksen muutostöihin lukeutuvat ilmastointiyöt, väestönsuojan rakentaminen ja väliseinämuutokset.

13.2

Nimi: Rajavartiostonkatu 10
Katuosoite: Rajavartiostonkatu 10
Kiinteistötunnus: 444-2-225-2
Rakennusvuosi: 1955
Suunnittelija: Emo Ermala

Satulakattoinen rapattu aliupseerien asuinrakennus koostuu kahdesta limittäisestä rakennusmassasta. Kolme- neljäkerroksisessa asuinkerrostalossa on kaksi porrashuonetta. Porrashuoneisiin liittyvät metallikaiteiset parvekkeet ja niiden yläpuolella olevat yläosastaan viistetyt ikkunat. Asuntojen ikkunat ovat kaksiaukkoiset.

13.3

Nimi: Rajavartiostonkatu 8
Katuosoite: Rajavartiostonkatu 8
Kiinteistötunnus: 444-2-225-1
Rakennusvuosi: 1948

Alun perin tiettävästi upseereille tarkoitettu asuinrakennus sijaitsee harjun rinteessä. Satulakattoinen rapattu asuinrakennus koostuu neljästä asunnosta. Rungon keskellä on porrashuone. Julkisivuiltaan hyvin säilyneen rakennuksen ikkunat ovat kaksiaukkoiset. Porrashuoneen ikkunat ovat vaakasuuntaiset kolmiaukkoiset.

13.4

Nimi: Rajavartiostonkatu 9
Katuosoite: Rajavartiostonkatu 9
Kiinteistötunnus: 444-2-224-1
Rakennusvuosi: 1955

Satulakattoinen tiettävästi upseereille alun perin tarkoitettu asuinkerrostalo on kaksikerroksinen. Rakennukseen kuuluu lisäksi kellarikerros. Rapatun asuintalon länsikulmassa ovat metallikaiteiset osittain rungon sisään vedetyt parvekkeet. Julkisivuiltaan hyvin säilyneen rakennuksen ikkunat ovat kaksi- ja kolmiaukkoiset.

13.5

Nimi: Rajavartiostonkatu 5
Katuosoite: Rajavartiostonkatu 5
Kiinteistötunnus: 444-2-224-3
Rakennusvuosi: 1953

Alun perin upseereille tarkoitettu kaksikerroksinen asuinrakennus on nykyisin Hiiden opiston käytössä. Rapatun satulakattoisen rakennuksen pääsisäänkäynti on kaakkoiskulmassa. Porrashuoneessa on korkea pieniruutuinen ikkuna. Julkisivuiltaan hyvin säilyneen rakennuksen muut ikkunat ovat kaksiaukkoiset.

Alueella on kulttuurihistoriallisia
ja rakennushistoriallisia arvoja

Alueen kannalta merkittävä paikallis-
historiallisesti arvokas rakennus

Alueen arvottaminen

Yhtenäinen 1950-luvun rapattujen asuin- ja koulutusrakennusten kokonaisuus.
Liittyy rajavartioston historiaan.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	1
Maisemallinen arvo	1

14. TEHTAAN VIRKAILIJOIDEN PUUTALOT

Alueen sijainti ja kuvaus

Pitkäniemen tehdasalueen läheisyydessä, Linnaistenkadun ja Karnaistenkadun risteyksessä, ovat kolme puurakenteista asuintaloa 1940-luvun lopulta. Julkisivuiltaan hyvin säilyneet satulakattoiset rakennukset ovat Lohja-Kotka Oy:n tehtaan työnjohdolle ja virkailijoille rakennettuja. Vuosina 1947-48 rakennetut kahden perheen asuintalot sijoitettiin metsäisen mäen rinteeseen Trallalan työväen asuntoalueen eteläpuolelle.

Kaavavaiheet

Birger Brunilan kaavassa (1931) alueelle ei osoitettu rakentamista. Voimassa olevat asemakaavat ovat vuosilta 1971 ja 1980. Kaavoissa alueelle osoitetaan asuinkerrostaloja.

Rakennuskannan kuvaus

Vuonna 1947 valmistuneiden Linnaistenkatu 20:n ja Karnaistenkatu 39:n suunnitteli Arvo Torvinen. Vaakavuorattujen rankorakenteisten rakennusten julkisivuissa on säilynyt runsaasti 1940-luvun yksityiskohtia. 1 ½-kerroksisissa rakennuksissa ovat betonirakenteiset kellarikerrokset. Ikkunat ovat 1-3-aukkoiset. Jokaisen sisäänkäynnin yhteydessä ovat portaat ja tasanteet. Karnaistenkatu 39:n "työnjohtajien asuinrakennuksen" ainoat sisäänkäynnit ovat päädyissä. Linnaistenkatu 20:n entisen virkailija-asuintalon sisäänkäynnit sijaitsevat päädyissä sekä kaakkoisivulla.

Ylempänä rinteessä olevan Linnaistenkatu 18:n kahden perheen "virkamiesasuinrakennuksen" suunnitteli arkkitehti Aarne Helander (arkkitehtuuritoimisto Bertel Liljeqvist & Aarne Helander). Vuonna 1948 valmistunut rakennus poikkeaa kahdesta muusta alueen rakennuksesta sisäänkäyntien sijoittelultaan. Kaakkoisivulla on kolme sisäänkäyntiä, sisäänkäynnit kahteen asuntoon sekä molempien asuntojen keittiöihin. Rapatuksi suunnitellut julkisivut toteutettiin vaakalaudoituksella vuorattuina. Myös ikkunajaottelu poikkeaa osittain alkuperäisestä suunnitelmasta. Kellari-kerros on betonirakenteinen.

Paritalot sijaitsevat
metsäisellä tontilla.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

14.1

Nimi: Linnaistenkatu 20
Katuosoite: Linnaistenkatu 20
Kiinteistötunnus: 444-1-16-12
Rakennusvuosi: 1947
Suunnittelija: Arvo Torvinen

Entinen virkailija-asuintalo, jonka sisäänkäynnit sijaitsevat molemmissa päädyissä ja kaakkoissivulla. Kaakkoissivun sisäänkäyntien yhteydessä ovat satulakattoiset avokuistit. Päätyjen sisäänkäyntien suuremmat satulakattoiset avokuistit lienevät myöhemmin rakennettuja. Kaakkoissivun keskiakselilla on satulakattoinen poikkipääty. Alkuperäispiirustusten mukaan asunton ensimmäisessä kerroksessa ovat olohuone, ruokailuhuone, kotiapulaisen huone, keittiö ja wc. Toisessa kerroksessa ovat kaksi makuuhuonetta ja kylpyhuone.

14.2

Nimi: Linnaistenkatu 18
Katuosoite: Linnaistenkatu 18
Kiinteistötunnus: 444-1-16-13
Rakennusvuosi: 1948
Suunnittelija: Aarne Helander

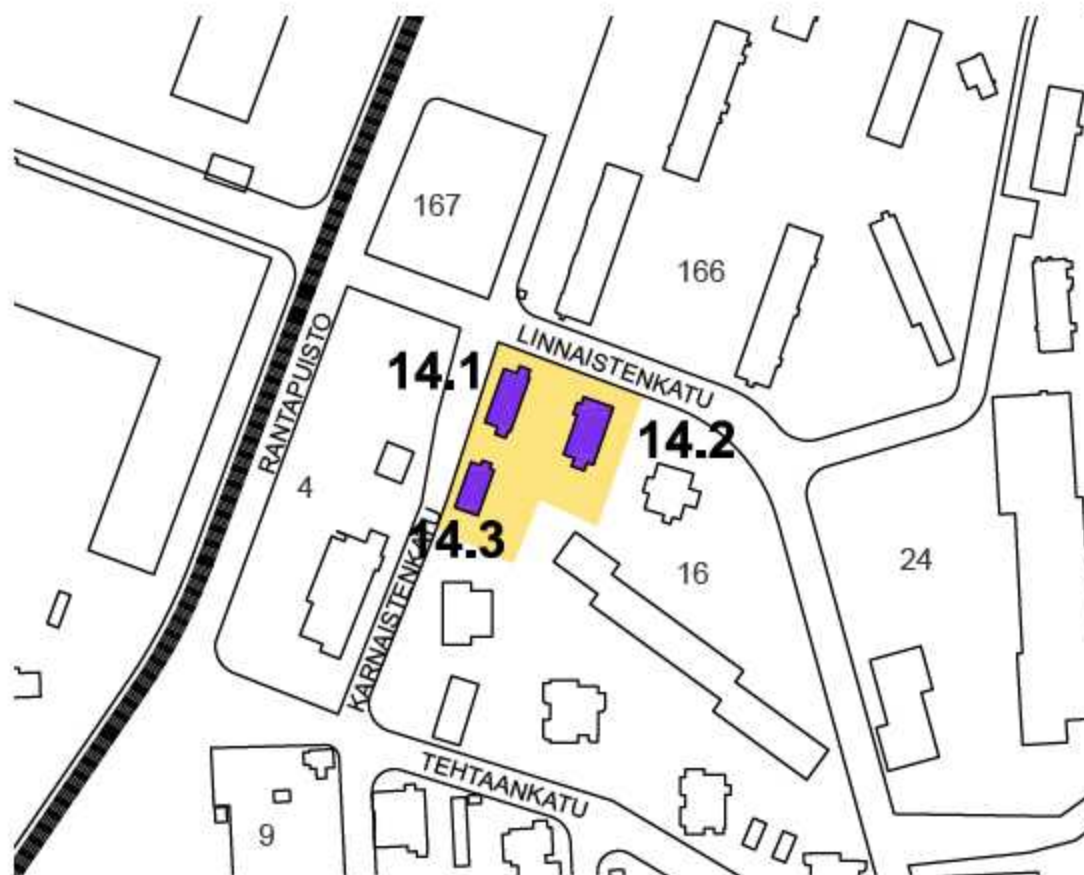
Kahden perheen virkamiesasuinrakennuksen ensimmäisessä kerroksessa ovat keittiö, olohuone, ruokailuhuone, tarjoiluhuone, makuuhuone ja eteinen. Asuntojen toisessa kerroksessa sijaitsevat alkuperäispiirustusten mukaan makuuhuone, kotiapulaisen huone ja aula.

14.3

Nimi: Karnaistenkatu 39
Katuosoite: Karnaistenkatu 39
Kiinteistötunnus: 444-1-16-12
Rakennusvuosi: 1947
Suunnittelija: Arvo Torvinen

Kahdelle perheelle tarkoitettu "Työnjohtajien asuinrakennus" on alueen rakennuksista pienin. Molemmissa päädyissä ovat aumakattoiset avokuistit. Alkuperäispiirustusten mukaan ensimmäisessä kerroksessa ovat eteinen, keittiö ja olohuone. Toisessa kerroksessa kaksi makuuhuonetta ja kellarissa halkovarasto sekä askartelutila.

Alueella on kulttuurihistoriallisia
ja rakennushistoriallisia arvoja

Kulttuurihistoriallisesti arvokas
rakennus

Alueen arvottaminen

Hyvin säilynyt tehtaan työnjohtolalle ja virkailijoille tarkoitettu asuinrakennusten kokonaisuus 1940-luvun lopulta.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	1
Maisemallinen arvo	1

15. TEHTAANKADUN JA PAIKKARINKADUN YMPÄRISTÖ, ASUINKERROSTALOT

Alueen sijainti ja kuvaus

Liikekeskustan ja tehdasalueen välissä oleva kerrostaloalue koostuu eri-ikäisistä asuinkerrostaloista, jotka on toteutettu rakennustaiteellisesti korkeatasoisten asemakaavamuutosten mukaan. Kaavat noudattavat 1950-60-lukujen suunnitteluihanteita, jotka tukeutuivat kansainvälisiin lähiöteorioihin ja puutarhakaupunkiajatuksiin. Viheralueiden ympäröimät asuinrakennukset on sijoitettu alueelle funktionalismin periaatteiden mukaisesti siten, että valon ja ilman saanti yksittäisiin asuntoihin ovat turvattuina. Toteutuneet asuinrakennukset ovat arkkitehtuuriltaan osin vaatimattomia.

Alueen toteutuneiden kerrostalojen tieltä purettiin puutaloja, jotka sijaitsivat melko epäsäännöllisesti suurilla puutarhatonteilla. Katulinjat on toteutettu Birger Brunilan vuoden 1931 asemakaavan mukaisesti.

Vanhimmat alueen kerrostaloista ovat Linnaisenkadun ja Paikkarinkadun kulmassa olevat nk. Karhutornit, jotka ovat olleet keskustan maisemallisina kiintopisteinä 1950-60-lukujen vaihteesta lähtien. Seitsemänkerroksisten, osin rapattujen, osin tiilipintaisten tornitalojen välissä on matala liike- ja autotallirakennus, jossa oli alun perin Osuusliike Keon myymälä. Karhutornit sijoitettiin tontille Mikko Nurmisen laatiman, vuonna 1956 vahvistetun asemakaavan mukaan.

Karhutornien länsipuolella olevat kuusikerroksiset lamellitalot toteutettiin vuonna 1966 vahvistetun asemakaavamuutoksen mukaisesti. Asunto Oy Lohjan Säästötornit sisältyi keskusta-alueen laajaan asemakaavaan, jonka laati Arkkitehtitoimisto Mansikka-Salonen-Yliinen. 1960-1970-lukujen vaihteessa rakennettujen betonirakenteisten lamellitalojen julkisivuja jäsentävät lasitiiliparvekkeet.

Suunnittelutoimisto Blomstedt, Krogius, Pettersson ja Tuominen laati kortteleiden 159, 160 ja 161 asemakaavamuutoksen vuonna 1969. Suunnitelman allekirjoittivat arkkitehdit Eero Pettersson ja Petri Blomstedt. Suuren puistomaisen korttelipihaan ympärille sijoitetut betonielementtirakenteiset lamellitalot toteutettiin muutoskaavan mukaisesti 1960-70-lukujen vaihteessa. Arkkitehtuuriltaan vaatimattomien rakennusten keskellä on hyvin hoidettu, suuri puistomainen piha-alue.

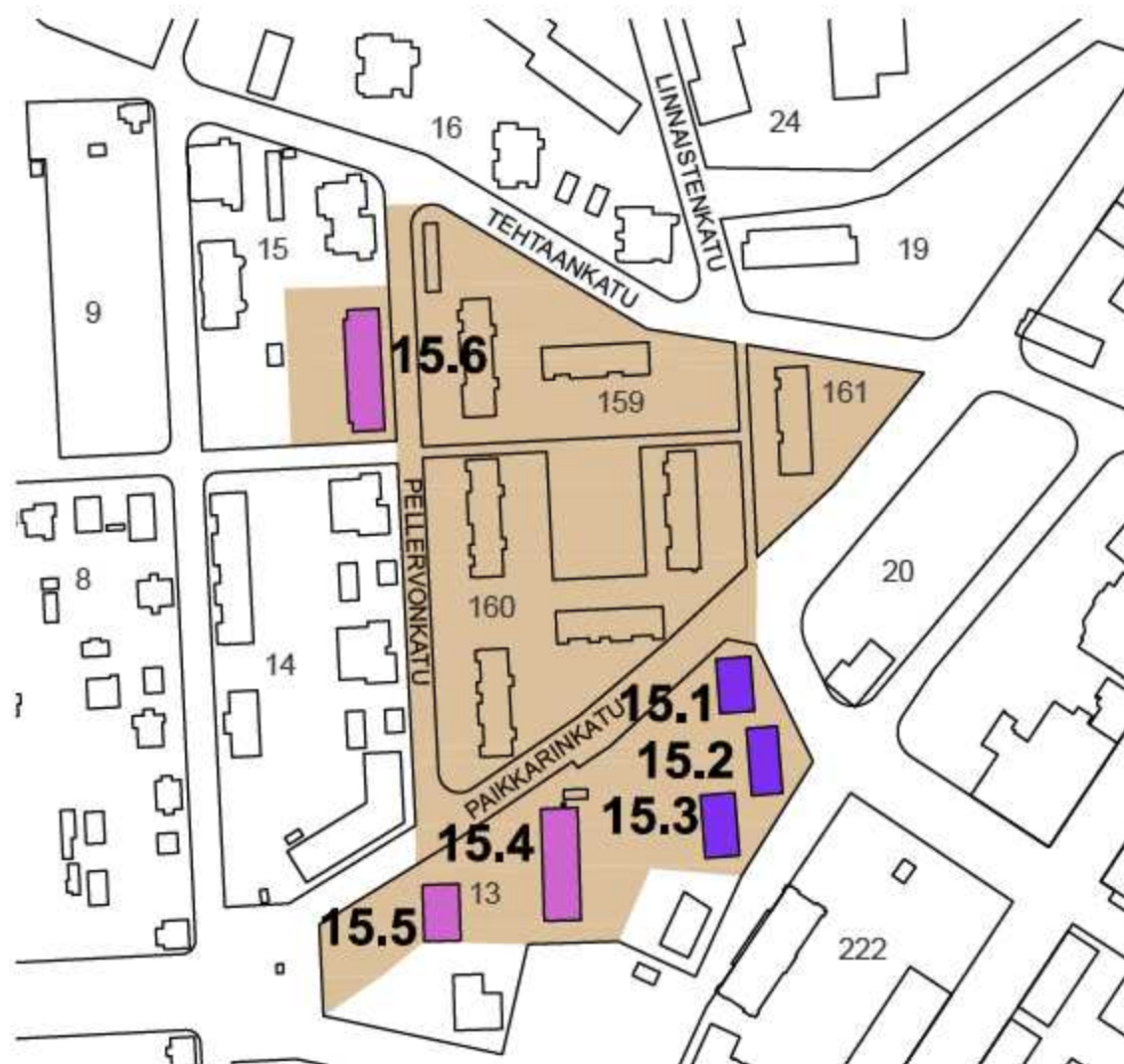
Pellervonkatu 10:ssä on arkkitehti Olli Vahteran suunnittelema kolmikerroksinen asuinkerrostalo vuodelta 1963. Betonirunkoisen ja kahi-tiiliverhoillun lamellitalon länsisivua jäsentävät nauhaikkunat ja osittain sisäänvedetyt parvekkeet.

Vas. Rakentumassa oleva kerrostaloalue liikekeskustan länsipuolella. Ilmakuva 1970-luvulta. LM 483

Oik. Alueen keskellä on suuri piha-alue.

15. Tehtaankadun ja Paikkarinkadun ympäristö, asuinkerrostalot

- Alueella on ajalle kerroksellinen kaupunkikuvallisesti yhtenäinen kokonaisuus
- Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus
- Alueen kannalta merkittävä paikallis-historiallisesti arvokas rakennus

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

15.1-15.3

Nimi: entinen Oy Karhutorni

Katuosoite: Linnaistenkatu 6

Kiinteistötunnus: 444-1-13-16

Rakennusvuosi: 1956-1959

Suunnittelija: arkkitehti Teuvo Lindfors, insinööri Eero Lauri

Maisemallisesti merkittävät Karhutornit ovat seitsemänkerroksisia pulpettikattoisia asuinkerrostaloja, joiden välissä on matala liikerakennus. Sisäänvedettyjen parvekkeiden jäsentämien länsisivujen julkisivumateriaali on punatiili. Idänpuoleiset julkisivut ovat rapatut. Itäisivujen keskivaiheilla ovat porrashuoneet sisäänvedettyine parvekkeineen.

Vas. Karhutornien alkuperäinen ulkoasu on säilynyt.

Oik. Karhutornit vuonna 1963.
LM 24383

Alueen kannalta merkittävät kohteet

15.4-15.5

Nimi: As Oy Lohjan Säästötoimit
Katuosoite: Paikkarinkatu 3-5
Kiinteistötunnus: 444-1-13-10
Rakennusvuosi: 1969
Suunnittelija: arkkitehti Pentti Petäjä

Kaksi 6-7-kerroksista betonielementtirakenteista asuinkerrostaloa sijaitsevat mäen rinteessä Paikkarinkadun varrella. Lamellitalojen järvenpuoleisia julkisivuja jäsentävät rakennusrungon levyiset parvekevyöhykkeet lasitiilikaiteineen. Itäisivuilla ovat vaakasuuntaiset ikkunavyöhykkeet. Asunto Osakeyhtiö kuuluu Lohjan Säästöpankin asuntosäästökohteisiin.

15.6

Nimi: As Oy Pellervonkatu 10
Katuosoite: Pellervonkatu 10
Kiinteistötunnus: 444-1-15-5
Rakennusvuosi: 1964
Suunnittelija: arkkitehti Olli Vahtera

Kolmikerroksinen betonirunkoinen asuinkerrostalo on tiiliverhoiltu ja valkoiseksi maalattu. Hyvin säilyneitä julkisivuja jäsentävät kadun puoleisella itäisivulla kaksi porrashuonetta sekä nauhaikkunavyöhykkeet. Länsisivun keskiakselilla on rungon ulkopuolinen yhtenäinen parvekevyöhyke, jonka julkisivulinjassa vuorottelevat asuinhuoneet ja parvekkeet. Minerit-verhoilut ja parvekkeiden kaiteet muodostavat länsisivulla vaakasuuntaisen nauhaikkunavaikutelman. Länsisivulla ovat sisäänkäynnit kellarikerroksen autotalleihin.

Alueen arvottaminen

Alueella on kaavahistoriaan liittyviä merkittäviä arvoja. Osa rakennuksista on arkkitehtuuriltaan harkittuja ja viimeisteltyjä.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	2
Säilyneisyys	1
Maisemallinen arvo	1

16. POHJOLANKADUN YMPÄRISTÖN ASUINTALOT

Alueen sijainti ja kuvaus

Pohjolankadun ympäristössä on asuinrakennuksista koostuva alue, joka on rakentunut korkealle mäntyjä kasvavalle mäelle vuonna 1954 valmistuneen Pohjolanmäen koulun viereen. Arkkitehtuuriltaan harkittu ja viimeistelty asuinrivitalo sekä kolme kerrostaloa edustavat 1960-luvun asuntotuotantoa.

Kaavavaiheet

Pohjolankatu 5:n asuin kerrostalo esiintyy suunnitelmassa Olavi Laisaaren kaavassa vuodelta 1960. 1960-luvun alussa rakennetut asuinrakennukset huomioitiin Arkkitehtitoimisto Mansikka-Salonen-Ylisen laatimassa laajassa keskusta-alueen asemakaavassa vuodelta 1966. Korttelissa nro 24 on voimassa vuoden 1966 kaava,

joka on kuitenkin jäänyt toteutumatta alkuperäisessä laajuudessaan.

Korttelissa nro 166 on voimassa vuoden 1971 asemakaavan muutos, jonka mukaan Pohjolankatu 4:ssä sijaitsevan rivitalon paikalle voidaan sijoittaa kolmekerroksinen asuin kerrostalo.

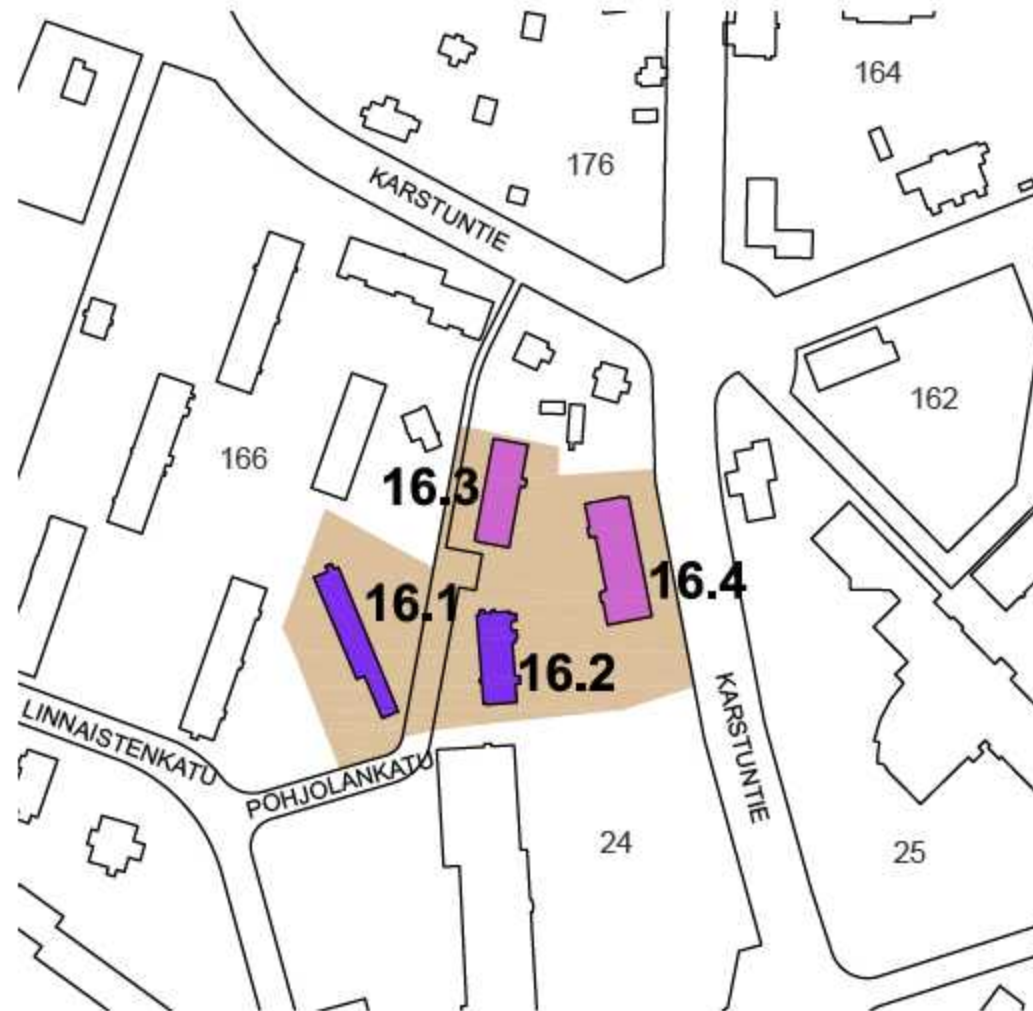
Rivitalo Pohjolanmäen rinteessä.

Rakennuskannan kuvaus

Rakennuksista vanhin on Pohjolankadun varrella oleva tiilirakenteinen, pulpettikattoinen neljän asunnon rivitalo vuodelta 1961. Lohja-Kotka Oy:n rakennuttaman matalan rivitalon on suunnitellut arkkitehti Olli Vikstedt.

Rivitalon itäpuolella ovat kolme 2-4-kerroksista, tiilirakenteista asuinkerrostaloa, jotka on rakennettu vuosina 1961-1967. Asuinkerrostalot ovat Kulutusosuuskuntien Keskusliiton (KK:n) asunto-osaston suunnittelema. Työväen osuuskauppojen perustaman keskusjohtoisen KK:n asunto-osastolla suunnittelusta vastasi arkkitehti Teuvo Lindfors. Pohjolankatu 5:n yhteydessä toimi alun perin Osuusliike Keon myymälä.

- Alueella on ajallisesti kerroksellinen kaupunkikuvallisesti yhtenäinen kokonaisuus
- Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus
- Alueen kannalta merkittävä paikallis-historiallisesti arvokas rakennus

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

16.1

Nimi: As Oy Pohjolanrinne
Katuosoite: Pohjolankatu 4
Kiinteistötunnus: 444-1-166-5
Rakennusvuosi: 1961
Suunnittelija: arkkitehti Olli Vikstedt

Mäntyjä kasvavassa rinteessä oleva tiilirakenteinen neljän asunnon rivitalo on pulpettikattoinen, osittain kaksikerroksinen. Rinteen yläpuolista koillisjulkisivua jäsentävät sisäänvedetyt lauta-verhoillut sisäänkäynnit. Lounaissivulla ikkunoiden väliosat ovat minerit-verhoiltuja. Rakennukseen liittyy matalampi autotalli. Lohja-Kotka Oy:n rakennuttama rivitalo edustaa oman aikansa edistyneistä asuntotuotantoa.

16.2

Nimi: Pohjolankatu 5
Katuosoite: Pohjolankatu 5
Kiinteistötunnus: 444-1-24-23
Rakennusvuosi: 1961
Suunnittelija: arkkitehti Teuvo Lindfors

Tiilirakenteinen asuinkerrostalo on 4-5-kerroksinen. Pulpettikattoisen rakennuksen länsisivua jäsentävät ulkoreunoiltaan vinot parvekkeet. Nauhamaiset parveke- ja ikkunalinjat muodostavat polveilevan julkisivun. Pihan puoleisella, julkisivujaottelultaan vaakasuuntaisella itäisivulla ovat yksittäiset kaksiaukkoiset ikkunat. Ikkunoiden väliosissa on puupanelointeja. Ensimmäisen kerroksen rungosta ulkonevassa matalassa tilassa oli alun perin Keon myymälä.

Alueen kannalta merkittävät kohteet

16.3

Nimi: As Oy Lohjan Kalkkimäki

Katuosoite: Pohjolankatu 7

Kiinteistötunnus: 444-1-24-24

Rakennusvuosi: 1967

Suunnittelija: arkkitehti Teuvo Lindfors, Reino Minkkinen

Kaksikerroksinen tiilirakenteinen asuintalo, jonka kellarikerroksessa ovat autotallit. Rakennuksessa on loiva satulakatto. Länsi- ja itäjulkisivut jakautuvat vaakasuuntaisiin ikkunavyöhykkeisiin.

16.4

Nimi: Karstuntie 14

Katuosoite: Karstuntie 14

Kiinteistötunnus: 444-1-24-23

Rakennusvuosi: 1964

Suunnittelija: arkkitehti Teuvo Lindfors, Torsten Nygård

Rapattu lamellikerrostalo on 3-4-kerroksinen. Ikkunat ovat kaksiaukoiset. Rungosta ulkonevat parvekkeet jakavat lounaissivun kolmeen vyöhykkeeseen. Sisäänvedetyt parvekkeet jäsentävät koillissivua.

Alueen arvottaminen

Alueen arkkitehtuuri yksityiskohtineen on harkittua ja viimeisteltyä. Alueeseen liittyy paikallishistoriallisia arvoja.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	2
Säilyneisyys	1
Maisemallinen arvo	1

17. KARSTUNTIE ASUINTALOT

Alueen sijainti ja kuvaus

Karstuntien varrella, Pohjolanmäen pohjoisrinteellä, ovat kaksi hirsirakenteista asuinrakennusta pihapiireineen. 1900-luvun alkupuolella rakennetut asuintalot ovat ainoita säilyneitä esimerkkejä Pohjolanmäen alueen varhaisemmasta pientaloasutuksesta.

Karstuntie 16:ssa sijaitseva Päivälä on mansardikattoinen, mahdollisesti Laakspohjan kartanon puutarhurin rakennuttama asuinrakennus 1910-luvulta. Alkuperäisasussaan säilyneessä rakennuksessa on runsaasti jugendvaikutteisia yksityiskohtia. Pihapiiriin kuuluu satulakattoinen liiterirakennus ja osin luonnontilaisena säilytetty puutarha. Asuinrakennuksessa toimii nykyisin kahvila.

Karstuntie 18:n satulakattoinen hirsirakennus on vuodelta 1936. Rakennus sijoitettiin nk. opettaja Packalenin asuintalon paikalle. Vanhasta pihapiiristä on säilynyt oletettavasti 1800-luvun lopulla rakennettu piharakennus.

Kaavavaiheet

Vuonna 1966 vahvistettu asemakaavamuutos osoittaa Karstuntie 18:n alueelle asuinkeuhkoja. Karstuntie 16:n voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1970.

Alueella on yhä näkyvissä pöytä Lohjannummen taajaväestön yhdyskunnan rakenteesta

Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

17.1

Nimi: Päivälä

Katuosoite: Karstuntie 16

Kiinteistötunnus: 444-463-1-41

Rakennusvuosi: 1910-l.

Mansardikattoisen hirsirakennuksen kivijalka on muurattu luonnonkivivaadereista. Asuinrakennuksessa on säilynyt runsaasti 1910-luvun yksityiskohtia ja rakenteita, mm. alkuperäinen huonejärjestys, jugend-vaikutteiset ikkunat ja pönttöuunit. Vähäisiin muutoksiin lukeutuvat tietävästi 1940-luvun lopulla asennettu peltikatto ja lämpöeristyksen lisääminen. Satulakattoinen piharakennus on tietävästi 1910-luvulta. Betoninen tukimuuri reunustaa katulinjaa korkeammalla olevaa puutarhaa.

17.2

Nimi: Karstuntie 18

Katuosoite: Karstuntie 18

Kiinteistötunnus: 444-1-24-16

Rakennusvuosi: 1936

Satulakattoinen, betoniperustainen hirsirakennus on säilynyt pääosin alkuperäisessä asussaan. Vähäisiin muutoksiin lukeutuu ikkunoiden uusiminen niiden alkuperäisasua mukaillen. Peltikate ja ulkovuoraus ovat tietävästi 1940-luvun lopulta. Asuinrakennuksen kaakkoispuolella on säilynyt oletettavasti 1800-luvun lopulla rakennettu satulakattoinen piharakennus, joka kivijalka on muurattu luonnonkivistä.

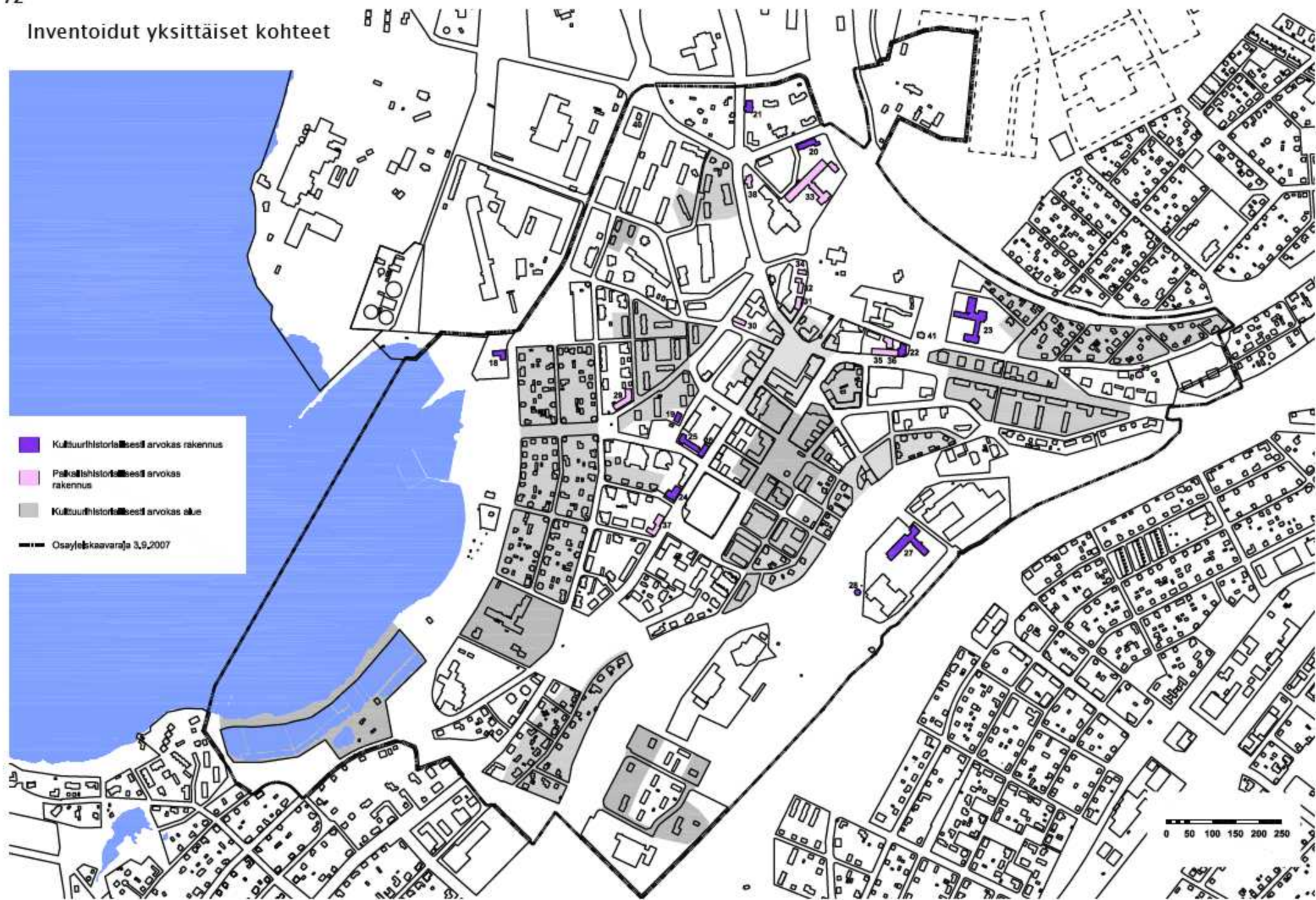

Alueen arvottaminen

Alkuperäisasunsa säilyttäneet 1910- ja 1930-luvun asuinrakennukset, joiden piha-piirit ovat hyvin säilyneet.

Arkkitehtoninen arvo	2
Historiallinen / kultt.hist. arvo	1
Säilyneisyys	1
Maisemallinen arvo	2

Inventoidut yksittäiset kohteet

KULTTUURIHISTORIAALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNUKSET

18.

Nimi: Vartia 2, entinen sauna- ja pesularakennus

Katuosoite: Rantapuisto 16

Kiinteistötunnus: 444-463-4-61

Rakennusvuosi: n. 1948

Suunnittelija: arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg

Kaavatilanne: -

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeistelyä. Rakennukseen liittyy merkittäviä rakennushistoriallisia ja paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt osin alkuperäisessä asussaan.

Oy Faner Ab:n rakennuttama sauna- ja pesularakennus, jossa oli alun perin myös yksi asunto. Matalassa osassa oli pesula, korkeassa osassa kahdet saunatilat ja asunto. Vuonna 1974 sisätiloja muutettiin uudempien sauna- ja kerhotilojen tarpeisiin. Nykyisin M-real Oyj:n omistuksessa.

A:1 H:1 S:2 M:1

19.

Nimi: Helsingin ortodoksinen srk, entinen "Villa Skurnik".

Katuosoite: Nahkurinkatu 4

Kiinteistötunnus: 444-1-13-15

Rakennusvuosi: 1956

Suunnittelija: arkkitehti Olli Penttilä

Kaavatilanne: 1994, Y Yleisten rakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri on erittäin harkittua ja viimeistelyä. Rakennus on säilynyt pääosin alkuperäisessä asussaan ja tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Rakennettiin alun perin lääkärin asuintaloksi. Vuonna 1968 sisätiloihin tehtiin muutoksia, mm. asuin- ja kokoustilat (insinööri M. Pröckinen). Rakennuksessa toimii nykyisin Helsingin ortodoksisen seurakunnan Karjalan valistajien kirkko.

A:1 H:2 S:2 M:2

20.

Nimi: As Oy Lohjan kaupungin asemakatu 5-7

Katuosoite: Asemakatu 5-7

Kiinteistötunnus: 444-1-25-19

Rakennusvuosi: 1950

Suunnittelija: arkkitehti Ole Gripenberg

Kaavatilanne: 1980, ALK

Arvottaminen: Rakennus noudattaa Brunilan asemakaavaa vuodelta 1931. Rakennuksen arkkitehtuuri yksityiskohtineen on erittäin harkittua ja viimeistelyä. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan tai tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Alkuperäiseltä nimeltään "Lohjan SATO".

A:1 H:1 S:1 M:1

21.

Nimi: As Oy Lohjan Tytyri

Katuosoite: Tytyrinkatu 3

Kiinteistötunnus: 444-5-164-7

Rakennusvuosi: 1948

Suunnittelija: arkkitehti Ole Gripenberg

Kaavatilanne: 1998, A Asuinrakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri yksityiskohtineen on erittäin harkittua ja viimeisteltyä. Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt melko hyvin alkuperäisessä asussaan.

Lohjan Kalkki Oy:n asunto- ja konttorirakennus valmistui samanaikaisesti Tytyrin kalkkitehtaan laitosten kanssa vuonna 1948. 1. kerroksessa olleet toimistotilat ja rungon levyinen asunto muutettiin pienemmiksi asunnoiksi vuonna 1972. Parvekkeet uusittiin 1989.

A:1 H:1 S:2 M:1

22.

Nimi: Entinen Helsingin Työväen Säästöpankin konttorirakennus

Katuosoite: Suurlohjankatu 14

Kiinteistötunnus: 444-1-37-15

Rakennusvuosi: 1969

Suunnittelija: arkkitehti Einari Teräsvirta

Kaavatilanne: 1979, AL Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri yksityiskohtineen on erittäin harkittua ja viimeisteltyä. Rakennukseen liittyy paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Alun perin kellarikerroksessa oli autohalli, 1. kerroksessa pankkisali ja myymälä, 2. kerroksessa "huoneita", 3. kerroksessa kolme asuntoa. Julkisivuja jäsentävät nauhaikkunat ja alumiiniprofiilein jaotellut lasipinnat. Rakennus on nykyisin liike- ja toimistotiloina.

A:1 H:1 S:1 M:1

23.

Nimi: Kauppaoppilaitos ja Lohjan entinen pääkirjasto

Katuosoite: Nummentie 6-10

Kiinteistötunnus: 444-1-104-21

Rakennusvuosi: 1961

Suunnittelija: arkkitehdit Olli Vahtera ja Pekka Pitkänen

Kaavatilanne: 1993, Y Yleisten rakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri yksityiskohtineen on erittäin harkittua ja viimeisteltyä. Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennuksen vanhin osa on säilynyt pääosin alkuperäisessä asussaan.

1988 ja 1992 muutos- ja laajennustöitä. Entisissä kirjastotiloissa sisätilamuutoksia vuonna 2007.

A:1 H:1 S:2 M:1

24.

Nimi: Asunto Oy Lohjan Helmi
Katuosoite: Laurinkatu 32
Kiinteistötunnus: 444-463-4-658
Rakennusvuosi: 1938, 1946
Suunnittelija: arkkitehti Rudolf Landsten
Kaavatilanne: -

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennus on säilynyt 1940- ja 1950-lukujen muutostöiden jälkeisessä asussaan. Rakennus sijaitsee kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla Laurinkadun varrella.

Nelikerroksinen rakennus korotettiin vuonna 1946 kuusikerroksiseksi. Arkkitehti Landsten suunnitteli myös katutaso huoneistojen ja katu-julkisivun muutostyöt vuonna 1954 ja ne toteutettiin vuonna 1956.

A:1 H:2 S:2 M:1

25.

Nimi: Asunto Oy Postikatu 10
Katuosoite: Postikatu 10
Kiinteistötunnus: 444-1-222-8
Rakennusvuosi: 1953
Suunnittelija: arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg
Kaavatilanne: 1972, ALK

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Satulakattoinen nelikerroksinen asuinkerrostalo, jonka tiilirakenteinen runko on kaksiosainen. Luoteisosan vinosti kulmittainen siipiosa on rungoltaan muuta rakennusmassaa leveämpi ja lyhyempi. Rapattuja julkisivuja jäsentävät sisäänvedetyt ja osittain ulkonevat parvekkeet. Rakennus yhdistettiin viereiseen Laurinkatu 36:n myymäläsiipeen toiseen kerrokseen rakennetulla yhdyskäytävällä vuonna 1991.

A:1 H:3 S:1 M:2

26.

Nimi: Asunto Oy Postikatu 10
Katuosoite: Laurinkatu 36
Kiinteistötunnus: 444-1-222-8
Rakennusvuosi: 1958
Suunnittelija: arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg
Kaavatilanne: 1981, ALK

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennus on säilynyt osittain alkuperäisessä asussaan.

Liikerakennus on vuonna 1953 rakennetun Postikatu 10:n asuinkerrostaloon liitetty kaksikerroksinen "myymäläsiipi". Laurinkadun varrella olevaan rakennukseen sijoitettiin neljä liiketilaa ensimmäiseen kerrokseen ja kaksi liiketilaa toiseen kerrokseen. Julkisivuja jäsentävät alaosan klinkkeripinnat ja toisen kerroksen ulospäin kalistuvat erkkeri-ikkunat kadunpuoleisella sivulla. Julkisivujen nykyinen elementtiverhous on oletettavasti myöhempää perua.

A:1 H:3 S:2 M:2

27.

Nimi: Harjun koulu

Katuosoite: Toivonkatu 2

Kiinteistötunnus: 444-1-100-1

Rakennusvuosi: 1937

Suunnittelija: arkkitehti Toivo Salervo

Muut suunnittelijat: arkkitehdit Kaj Blomstedt ja Birger Stenbäck 1950 (laajennus)

Kaavatilanne: 1993, YO Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri yksityiskohtineen on erittäin harkittua ja viimeisteltyä. Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Arkkitehti Toivo Salervon suunnittelema Harjun koulu valmistui vuonna 1937. Rakentaminen ajoittuu ajankohtaan, jolloin kauppalan väkiluku ja samalla oppilasmäärä olivat kasvaneet voimakkaasti. Satulakattoiseen rapattuun tiilirakennukseen sijoitettiin suomenkielisen alakansakoulun ja jatkoluokkien tilat. Koulurakennusta laajennettiin 1940-luvun lopulla. Vuonna 1950 valmistuneen, omana aikanaan modernin laajennuksen suunnittelivat arkkitehdit Kaj Blomstedt ja Birger Stenbäck. Laajennusosaan tehtiin mm. kaksi voimistelusalua ja näyttämö.

Koulurakennusta on kunnostettu vuosina 1972, 1994-1996. 1990-luvulla uusittiin mm. LVIS-järjestelmä ja rakennettiin uudet kotitalousluokat tiloihin muuttaneen kaupungin toisen yläasteen käyttöön. Muutoksista huolimatta sisätiloissa säilynyt runsaasti alkuperäisiä pintoja ja yksityiskohtia.

A:1 H:1 S:1 M:1

28.

Nimi: Harjun vesitorni

Katuosoite:

Kiinteistötunnus: 444-463-4-688

Rakennusvuosi: 1939-1940

Suunnittelija: arkkitehti Lauri Pajamies

Kaavatilanne: 1980, PL luonnontilaisena säilytettävä puistoalue

Arvottaminen: Hyvin säilynyt vesitorni 1930- ja 1940-lukujen vaihteesta. Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja.

Nk. Vesilinna sijaitsee Lohjan harjulla 61 m Lohjanjärven vedenpintaa korkeammalla. 500 m³:n vesisäiliö on betonirakenteinen, ulkopuolella on punatiiliverhous. Kauppalan vesilaitossuunnitelman ja sitä edellyttäneet tutkimukset laati Oy Yleinen Insinööritoimisto vuonna 1939. Nk. Vesilinnan piirsi arkkitehti L. Pajamies. Vesijohtoverkostoa laajennettiin voimakkaasti kauppalan alueella vuosina 1952-1953.

A:2 H:1 S:1 M:1

PAIKALLISHISTORIAALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNUKSET

29.

Nimi: Paikkarinkatu 2-4, entinen leipomo-, varasto- ja asuinrakennus

Katuosoite: Paikkarinkatu 2-4

Kiinteistötunnus: 444-1-14-1

Rakennusvuosi: 1951

Suunnittelija: arkkitehti Seppo Hytönen

Kaavatilanne: 1970.

Arvottaminen: Rakennukseen liittyy paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan tai tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen. Sijaitsee kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla. Edustaa 1950-luvun teollista rakentamista.

Kulmatontilla sijaitseva satulakattoinen G.V. Sundmanin entinen leipomo-, varasto- ja asuinrakennus, jossa ovat rapatut julkisivut. Vuonna 1957 kunnostettiin ullakko ja lisättiin paloportaot. Rakennus on nykyisin monipalvelukeskus Lovakin työ-, koulutus- ja toimistotiloina.

A:2 H:2 S:2 M:1

30.

Nimi: Tehtaankatu 26

Katuosoite: Tehtaankatu 26

Kiinteistötunnus: 444-1-22-7

Rakennusvuosi: 1951

Suunnittelija: arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg

Kaavatilanne: 1977, YH Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan tai tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Alun perin "Lohjan kunnantalon asuntosiipi". 1968 "virkailijarakennuksen" sisätiloihin sijoitettiin lääkärin huonetilat, kouluhammaslääkäri, sosiaalitoimisto.

A:2 H:1 S:1 M:1

31.

Nimi: As. Oy Lohjan Säästöalo

Katuosoite: Laurinkatu 58

Kiinteistötunnus: 444-1-23-7

Rakennusvuosi: 1962

Suunnittelija: arkkitehti Pentti Petäjä

Kaavatilanne: 2002, AL Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennukseen liittyy paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Säästöpankin ensimmäinen asuntosäästökohde.

A:2 H:2 S:1 M:1

32.

Nimi: Kauppalan entinen terveystalo**Katuosoite:** Kirkkokatu 2-4**Kiinteistötunnus:** 444-463-4-668**Rakennusvuosi:** 1954**Suunnittelija:** insinööri Aarne Kohola**Kaavatilanne:** -

Arvottaminen: Rakennukseen liittyy merkittäviä rakennushistoriallisia ja paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Kauppalan entinen terveystalo ja asuntola. Rapatut julkisivut. Rakennus on nykyisin päiväkotina.

A:2 H:1 S:2 M:1

33.

Nimi: Tytyrin koulu**Katuosoite:** Kirkkokatu 8**Kiinteistötunnus:** 444-1-25-20**Rakennusvuosi:** 1962**Suunnittelija:** arkkitehtitoimisto Reino Koivula & Co

Kaavatilanne: 1980, YO Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue

Arvottaminen: Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennuksessa on tehty useita muutoksia. Alkuperäinen käyttötarkoitus on säilynyt.

1986 laajennus, arkkitehtitoimisto Matti Rahkila Ky. 1990-luvulla julkisivumuutoksia, Arkkitehtitoimisto Jalo Läspä Oy.

A:2 H:2 S:3 M:2

34.

Nimi: Kirkkokatu 2-4**Katuosoite:** Kirkkokatu 2-4**Kiinteistötunnus:** 444-463-4-668**Rakennusvuosi:** 1938**Suunnittelija:** arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg**Kaavatilanne:** -

Arvottaminen: Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennukseen on tehty runsaasti muutoksia, mutta käyttötarkoitus on säilynyt 1950-luvulta lähtien samana.

Hammaslääkärin rakennuttama hirsirakennus, jonka Mannerheimin lastensuojeluliitto osti sodan jälkeen ja kunnostutti vuoteen 1955 mennessä lastentarhaksi, suunnittelijana ins. Aarne Kohola. Kunnostustöiden yhteydessä eteläsivun frontonia levennettiin.

A:3 H:1 S:3 M:1

35.

Nimi: Lohjan Puhelin Oy:n toimitalo**Katuosoite:** Suurlohjankatu 10**Kiinteistötunnus:** 444-1-37-13**Rakennusvuosi:** 1953**Suunnittelija:** Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Stenbäck**Kaavatilanne:** 1968, AL Asuin-, liike- ja toimisto-rakennusten korttelialue**Arvottaminen:** Rakennukseen liittyy rakennushistoriallisia arvoja ja merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan.

Liike- ja asuinrakennus. Alun perin 1. kerroksessa oli puhelinkeskus ja myymälöitä. 2. kerroksessa oli konttoritilat. 3.-4. kerroksessa oli asuntoja.

A:2 H:1 S:1 M:1

36.

Nimi: Asunto Oy Suurlohjankatu 12**Katuosoite:** Suurlohjankatu 12**Kiinteistötunnus:** 444-1-37-17**Rakennusvuosi:** 1955**Suunnittelija:** insinöörit Hilka ja Teuvo Särki-järvi**Kaavatilanne:** 1995, AL Asuin-, liike- ja toimisto-rakennusten korttelialue**Arvottaminen:** Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Tehdyt muutokset ovat onnistuneesti sopeutettu olemassa olevaan rakennukseen.

Takaosan rakennuksessa oli alun perin elokuva-teatteri. Tila on nykyisin Lohjan teatterin käytössä.

A:2 H:1 S:1 M:1

37.

Nimi: Kiinteistö Oy Laiturikulma**Katuosoite:** Laurinkatu 28**Kiinteistötunnus:** 444-2-18-3**Rakennusvuosi:** 1929**Kaavatilanne:** 1968/1981/1996, ALK.**Arvottaminen:** Rakennukseen liittyy rakennushistoriallisia arvoja. Rakennukseen liittyy merkittäviä paikallishistoriallisia arvoja. Rakennuksessa on tehty runsaasti muutoksia.

Lohjan Kinon entinen elokuvateatteri- ja kerhohakennus. Vuonna 1936 lisärakennus Uudenmaan autoliikkeelle. Vuonna 1950 rakennusta laajennettiin (arkkitehti Erich von Ungern-Sternberg). Vuonna 1988 rakennukseen tehtiin muutoksia.

A:2 H:1 S:3 M:2

38.

Nimi: Karstuntie 17**Katuosoite:** Karstuntie 17**Kiinteistötunnus:** 444-1-25-23**Rakennusvuosi:** 1956**Suunnittelija:** arkkitehti Esko K. Mäkelä**Kaavatilanne:** 2001, YO Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue**Arvottaminen:** Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennus on säilynyt osin alkuperäisessä asussaan.

Entinen asuin- ja liikerakennus muutettiin v. 1989 kaupungin kuntoutuskodiksi. Vuodesta 1996 rakennus on ollut esikoulun käytössä. Nykyisin rakennuksessa on myös Hiiden opiston tiloja. Laajennusosa on rakennettu 2000-luvulla.

A:1 H:2 S:2 M:2

39.

Nimi: Nummentie 31**Katuosoite:** Nummentie 31**Kiinteistötunnus:** 444-1-108-22**Rakennusvuosi:** 1930-l.**Kaavatilanne:** 1989, A Asuinrakennusten korttelialue**Arvottaminen:** Rakennukseen liittyy rakennushistoriallisia arvoja. Rakennus on säilynyt pääosin alkuperäisessä asussaan.

Sementtitiilirunkoinen rapattu asuinrakennus on tiettävästi 1930-luvun lopulta. Kaksikerroksiseen asuinrakennukseen lisättiin hammaslääkärin vastaanottotilat 1950-luvulla. Pääosin hyvin säilyneitä julkisivuja on muutettu poistamalla sisään-tulokatoksen yläpuolinen parveke ja lisäämällä länsipäätyyn kapeat ikkuna-aukot 1950-luvulla. Asuinrakennuksen länsipuolella oleva tiilirakenteinen piharakennus on oletettavasti 1930-luvulta.

A:2 H:2 S:2 M:2

40.

Nimi: Karnaistenkatu 56**Katuosoite:** Karnaistenkatu 56**Kiinteistötunnus:** 444-463-4-22**Rakennusvuosi:** 1946-1947**Kaavatilanne:** 1980**Arvottaminen:** Työväen asuinrakennus 1940-luvun lopulta. Rakennukseen liittyy paikallishistoriallisia arvoja. Rakennus kuuluu kolmen rakennuksen kokonaisuuteen. Rakennus on säilynyt julkisivultaan pääosin alkuperäisessä asussaan. Rakennusten voimakkaasti muuttunut lähiympäristö laskee kokonaisuuden arvoa.

Lohja-Kotka Oy:n rakennuttamat kolme puurakenteista työväen asuinrakennusta sijaitsevat Pitkäniemen teollisuusalueen koillispuolella, entisellä Trallalan asuinalueella. Satulakattoiset limilaudoituksella vuoratut paritalot on rakennettu oletettavasti tyyppipiirustusten mukaan. Teol-

A:2 H:2 S:2 M:3

lisuusrakentaminen, uudet tiejärjestelyt ja Tralalan asuinalueen purkaminen ovat muuttaneet lähiympäristöä voimakkaasti. Osittain keskustan osayleiskaava-alueen ulkopuolelle sijoittuva kokonaisuus tulee tutkia tarkemmin kaavoituksen yhteydessä.

41.

Nimi: Sibeliuksenkatu 4

Katuosoite: Sibeliuksenkatu 4

Kiinteistötunnus: 444-466-1-30

Rakennusvuosi: 1928

Kaavatilanne: 1970, LT Liikennealue

Arvottaminen: Julkisivuiltaan hyvin säilynyt entinen asuinrakennus 1920-luvun lopulta.

Lohjan seurakunnan entinen kanttorin asuinrakennus. Muutettiin kokous- ja kerhorakennukseksi vuonna 1983. Rapattu satulakattoinen rakennus on nykyisin nuorisotalona.

A:2 H:2 S:2 M:2

Lähteet

ARKISTOT

Lohjan kaupungin kohdeinventointilomakkeet

Lohjan kaupungin rakennusvalvonnan arkisto

Lohjan museon kartta- ja kuvakokoelma (LM)

KIRJALLISUUS

Alanen, Timo: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1989.

Laakso, Mikko: Me perustamme osuuskassan: sata vuotta osuuspankkitoimintaa läntisellä Uudellamaalla 1904-2004. Länsi-Uudenmaan Osuuspankki 2004.

Lohjan kauppala 1926-1955, toim. Keijo Loimu. Lohja 1960.

Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo. Lohjan kaupunkisuunnittelukeskus ja Lohjan Museo 2007.

Peltonen, Toivo: Kauniiksi kasvoi omenakylä. Karprint 1994.

Salonen, Torsti: Itsenäisellä linjalla, Länsi-Uudenmaan Säästöpankki 125 vuotta 1995. Länsi-Uudenmaan Säästöpankki, Lohja 1995.

Salonen, Torsti: Lohjan Puhelin Oy 1912-1987. Lohjan Puhelin, Lohja 1988.

Salonen, Torsti: Lohjan Seudun Osuuspankki 1924-1991. Lohja 1992.

Salonen, Torsti: Puusta pitkälle, Lohjan Paperi 1906-1996. Lohjan Paperi, Lohja 1996.

LEHTIARTIKKELIT

Hyyryläinen, Heikki: Rajakoulu Lohjalla 1956-1964. Uudenmaan Sotilasläänin Esikunnan vuosijulkaisu 2004.

Salonen, Torsti: Lohja varuskuntapaikkana. Uudenmaan Sotilasläänin Esikunnan vuosijulkaisu 2004.

Salonen, Torsti: "Vanhaa Lohjaa". Lohjan Uutiset 16.1.1980, 23.1.1980, 10.9.1980, 24.9.1980, 8.4.1981, 21.1.1982.

Kirkhakkinen 1-4/1992, 1/2003, 2/2006

PAINAMATTOMAT

Arkitektbyrå Stephan Horn Ab: Knipnäs inventering, 2005.

Liuska, Teija: Maankäytön suunnittelun vaiheita Lohjalla, 2001.

Taajamaosayleiskaavan selvitykset 2007

Arkkitehtuuritoimisto Jalo Läspän kartta-analyysi 1919, 1927, 1938, 1948, 1983

SUULLISET TIEDONANNOT

Kiinteistöinsinööri Erkki Eskola, Lohjan kaupunki / kiinteistötoimi 11.12.2007

Matti Henriksson 26.2.2008

Vuokko Lindholm 29.11.2007

Inka Ojala 29.11.2007

Liitteet

LIITE 1

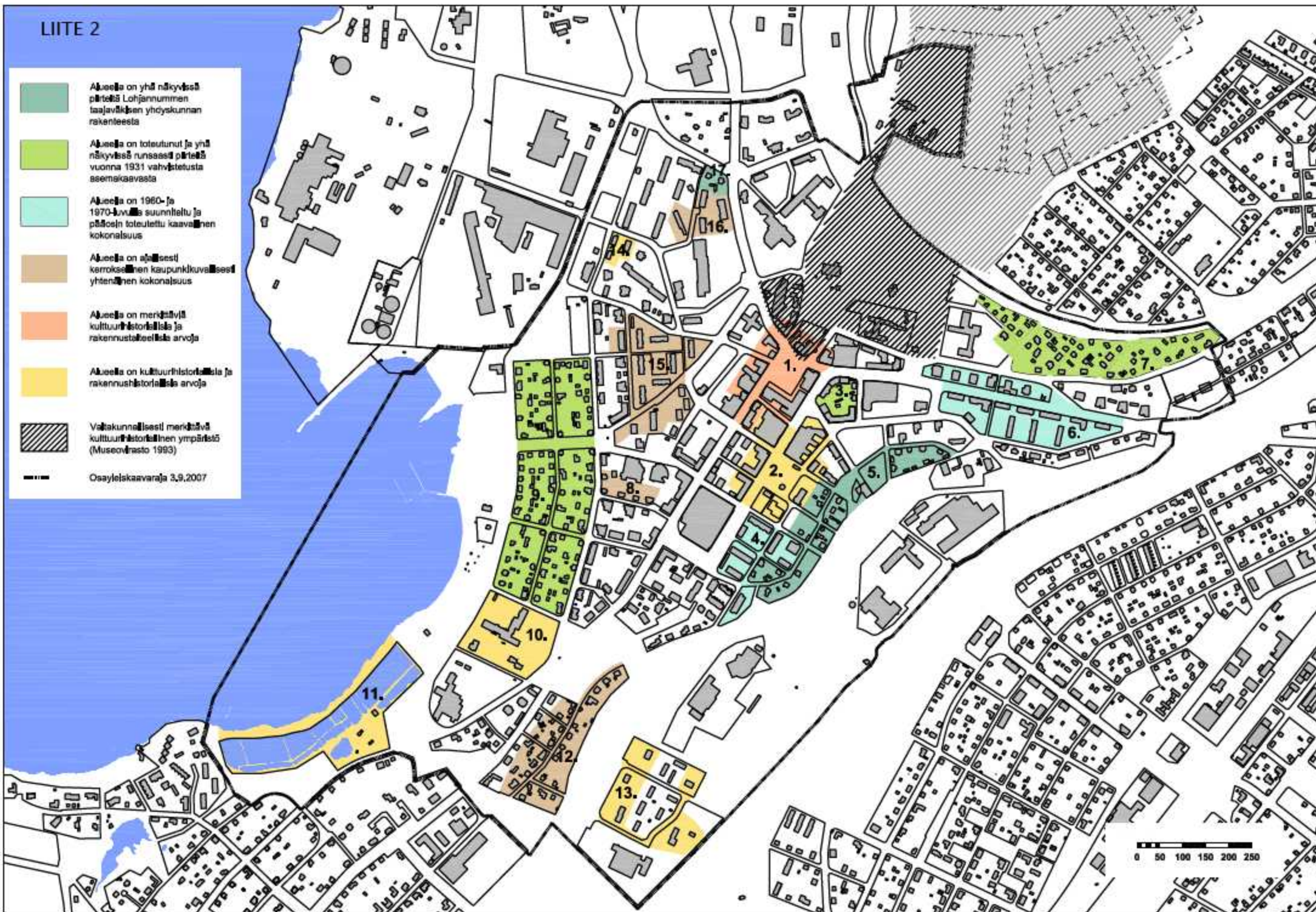
Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelossa olevat kohteet Lohjan keskustan osayleiskaava-alueella:

Luettelon kohdenro	Nimi	Rakennusvuosi
1 a	Vellamonkatu 23 / Rantakanntti	1921
1 b	Karnaistenkatu 4	1920-l.
2 a	Harjukatu 14 / Ahtsalmi	1910-l.
2 b	Louhenkatu 7 / Ahtsalmi	1925
2 c	Tapionkatu 7 / Ahtsalmi	1925
4 a	Moisionkatu 6 b / Moisio	1925
4 c	Tavastinkatu 2 / Moisio	1920-l.
5	Amenkankatu 6	1937
6	Anttilan renkitupa	1800-l.
8	Harjula	1929
10	Huvila Luther	1880-l.
11	Karjalohjankatu 1	1924
14	Laurinkatu 46	1926
15	Laurinkatu 50	1929
17	Lindkulla	1800-l.
18	Lohjan kauppatori	1900-l. al.
19	Lohjan urheilukenttä	1883/1931
20	Luoman talo	1932
21	Moisionkadun rautatiesilta	1928
23	Nahkurinkatu 10	1930-l.
27	Pappila	1861
28	Pedagogio	1769
29	Laurinkatu 52	1925
30	Pohjolanmäen koulu	1954
31	Porlan kalanviljelylaitos	1910-l.
32	Puu-Anttila	1917
33	Pyhän Laurin kirkko	n.1490
34	Rukoushuone	1920
37	Sepänkatu 7	1938
38	Seurakuntatalo	1950
42	Suojeluskuntatalo	1925
43	Sähkörautatien ratapenger	1912
44	Trallalan työväenasunto	1907
46	Työväentalo	1906
48	Vihdinkatu 4	1925
49	Asvalla	1911

Lähde: Lohjan rakennetun ympäristön inventointiluettelo.
Lohjan kaupunkisuunnittelukeskus ja Lohjan Museo 2007.

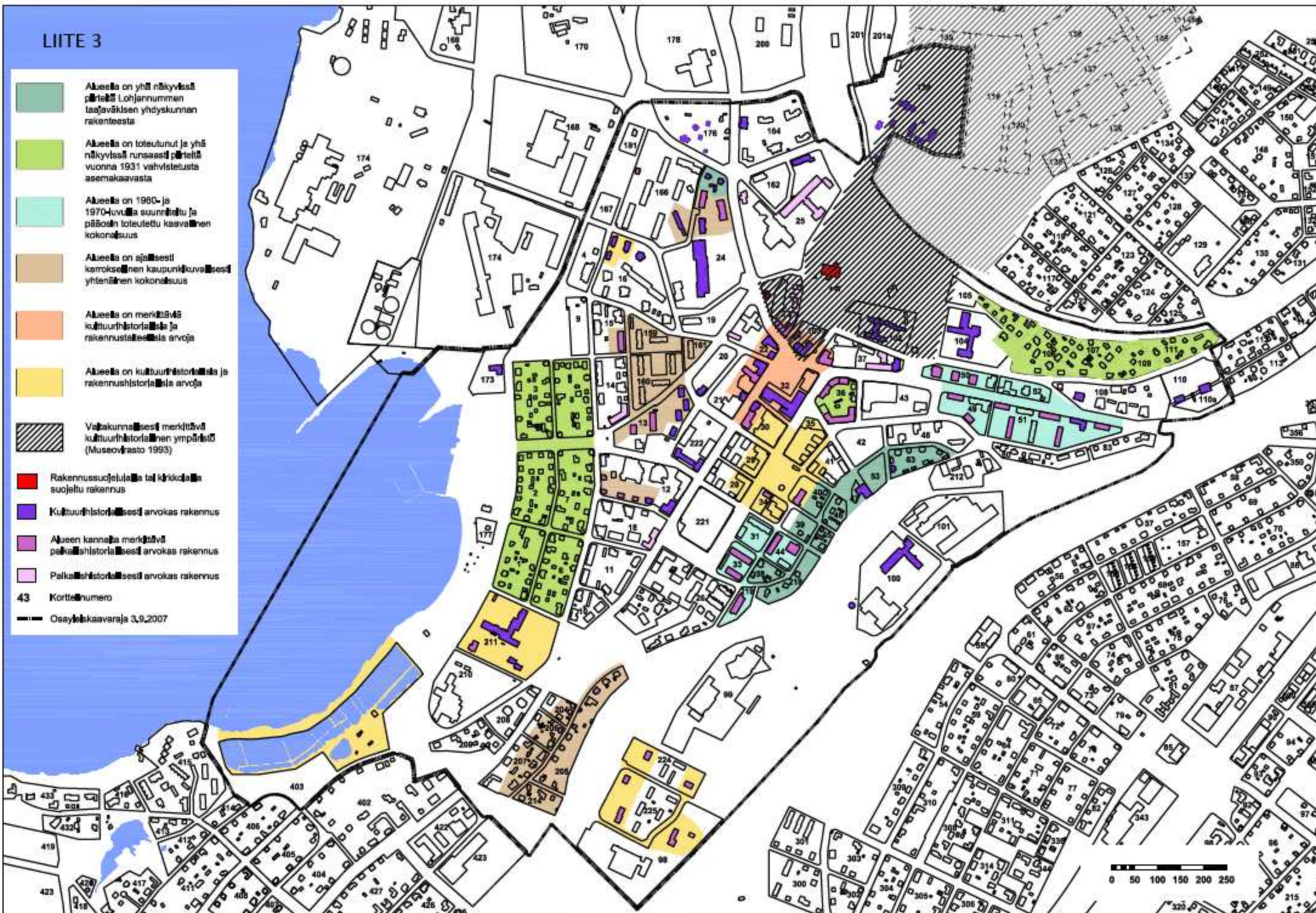
LIITE 2

- Alueella on yhä näkyvissä pöytäkartassa Lohjannummen laajavälikkeen yhdyskunnan rakenteesta
- Alueella on toteutunut ja yhä näkyvissä runsas pöytä vuonna 1931 vahvistetusta asemakaavasta
- Alueella on 1960- ja 1970-luvulla suunniteltu ja pääosin toteutettu kaava-alueen kokonaisuus
- Alueella on ajallisesti kerroksellinen kaupunkikuvallisesti yhtenäinen kokonaisuus
- Alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja
- Alueella on kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja
- Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (Museovirasto 1993)
- Osayleiskaavaraja 3.9.2007

LIITE 3

- Alueella on yksi näkyvissä olevista Lohjannummen laajaväliksen yhdyskunnan rakenteista
- Alueella on toteutunut ja yksi näkyvissä runsaasti pöytävuonna 1931 vahvistetusta asemakaavasta
- Alueella on 1980- ja 1970-luvulla suunniteltu ja pääosin toteutettu kaavallinen kokonaisuus
- Alueella on sisäisesti kumpikin kaupunkikuvaan yhtenäinen kokonaisuus
- Alueella on merkittävät kulttuurihistorialliset ja rakennushistorialliset arvoja
- Alueella on kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja
- Valakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallinen ympäristö (Museovirasto 1993)
- Rakennussuojelun tai kirkon suojele rakennus
- Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus
- Alueen kannalta merkittävät paikallishistoriallisesti arvokas rakennus
- Paikallishistoriallisesti arvokas rakennus
- 43** Korttelinumero
- Osayleiskaavaraaja 3.9.2007

LIITE 4

- Alueella on yhä näkyvissä pinteitä Lohjannummen tasajärvineen yhdyskunnan rakenteesta
- Alueella on toteutunut ja yhä näkyvissä runsaasti pinteitä vuonna 1931 vahvistetusta asemakaavasta
- Alueella on 1960- ja 1970-luvulla suunniteltu ja pääosin toteutettu kaavallinen kokonaisuus
- Alueella on ajallisesti kerroksellisen kaupunkikuvasta yhtenäinen kokonaisuus
- Alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja
- Alueella on kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja
- Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (Museovirasto 1993)
- Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus
- Alueen kannalta merkittävä paikallishistoriallisesti arvokas rakennus
- Osayleiskaavaja 3,9,2007

